

Štev. 20.

V Trstu, 26. oktobra 1891.

Letnik IV.

Novo kulturno delo med Slovani.

V dan ločitve s češke jubilejne razstave izrazila se je tudi misel, da Čehoslovani so začeli spoznavati sami sebe prav za prav še le s to in ravno s to razstavo. Ta misel ima največjo dejstveno podporo; kajti češka razstava ni pokazala samo, koliko more češki narod, kakó bogat da je, kaka obča energija je v njem, ampak tudi, kake vrste je ta moč in sila njegova. Češka razstava je imela poseben, takó imenovani retrospektivni oddelek, kateri je v resnici kazal od stoletja do stoletja na kulturno tisočletno prošlost češkega naroda. Razni obrtniški in šolski oddelki so zopet kazali, kaj dela in kakó dela še dandanes isti narod. Posebna stavba, kmečka hiša, „halupa“, na isti razstavi je živo in natančno razkrivala, kako si prireja češki preprosti Slovan svoj dom od zunaj, svoje pohištvo od znotraj. S kratka, češka razstava je jasno kazala in glasno naznanjala, da poleg tega, kar ustvarjajo drugi narodi z današnjimi tehniškimi in modernimi pomočki, ima in nadalje proizvaja isti češki narod tudi stvari, dela in umotvore, ki se po kakovosti razlikujejo od istovrstnih predmetov drugih, neslovanskih narodov. Čehi so poleg vsega drugega s svojo razstavo dokazali tudi to, da so oddelek posebnega plemena, katero po svojstvenih sposobnostih deluje na širokem kulturnem polju.

Jednake slovanske svojstvenosti pa je razkazala tudi hrvaška izložba v Zagrebu. Imela je mnogo oddelkov, kateri so predočevali, kakó dela hrvaško-srbski narod z lesnino, tkanino in drugimi snovmi. Človek se je kar začudil bogastvu in različnosti te vrste razstavljenih predmetov; take množine za vsakovrstno potrebo po hiši, za oblačevanje in lišpanje ni imela niti češka razstava. Poleg češke in hrvaške odlikovala se je letos po narodnih svojstvih predmetov tudi Kromeriška razstava, dasi niso mnogo pisali o njej; najbolj omejena in glede na narodna svojstva neznatna je bila Goriška razstava.

Da so Praška, Kromeriška in Zagrebška razstava imele posebne prostore, za svojstveno narodno umetnost

in umetno obrt, zasluga ni toliko razstavljavcev samih, kolikor onih dejateljcev slovanskih, ki so se posebno poslednje desetletje opozorili na važnost slovanskega kulturnega dela v prošlosti, pa tudi sedanjosti. Tem dejateljem, ki so bili in so zajedno učenjaki in marljivi raziskovalci slovanske prošlosti ne samo po listinah, ampak tudi po drugih, vidnih, predmetnih starinah, zahvaliti se je, da so se ustvarili med Slovani že posebni muzeji, ali pa odločili prostori raznih muzejev za mrtve in še žive starine slovanske. Muzeji so nakopičili toliko gradiva in sprejemljejo nadalje toliko različnih izkopanin in še dandanes izdelovanih predmetov, da izdajajo že lastne muzejne časopise; ti pa se širijo med naobraženim občinstvom, potem pa tudi od oddelka do oddelka slovanskega plemena. Rusi so imenitni za ta del in slujejo kot arheologi v obče; za nas spominjamo samo na Lamanskega „Živo Starino“. Jednako imajo Poljaki svoje starinarstvene časopise; Čehi pa so si poleg muzejnih časopisov ravno sedaj ustvarili še posebni organ „Český Lid“.

Vrhu tega je ravno češki narod uvedel narodno umetno obrt in pouk o njej neposredno v svoja učilišča in celó v začetne šole. Jednako poučevanje v slovanski umetni obrtniji, se posebno za šiv in kraj, vrši se tudi na Hrvaškem. Kar se uči po šolah na Češkem in Hrvaškem, pa še živi v tradicijah narodovih, in, kar je najbolje, čehoslovanski narod, se posebno po goratih krajih v Moravi in na Slovaškem, najbolj pa med Srbo-Hrvati, sam izdeluje, nosi in upotreblja za svojo rabo predmete, umetnost katerih se sedaj presaja v šole in se popolnjuje tukaj z današnjo tehniko in znanostjo.

Na hrvaški razstavi je bilo slišati po mnogoštevilnih pevskih društvih tudi pristno jugoslovansko petje v večji meri, nego drugod. To petje je po besedah pesmij in po melodijah takó specifično narodno, da se ne dá nikakor dvomiti o njegovi izvornosti, svojstvenosti slovanskega duha; dà, niti ni predmetov v sedanji dobi

med drugimi narodi, ki bi se dali primerjati s tem svojstvom jugoslovanskim, specijalno srbo-hrvaškim.

Razstave, muzeji, njih časopisi, posebni starinarski organi, šole, sedaj še žive starine med slovanskimi narodi razočarujejo tujce, ki zapazujejo in vidijo med Slovani za nje čisto nov svet; vsled tega skušajo stvari primerjati in ocenjevati. Te ocene pa prodirajo tudi med Slovane, in ti se začenjajo tudi s te strani zavedati in prav za prav še le spoznavati, kakih sposobnostij so sami, in kake vrednosti pripisujejo inorodci njih duhu, njih svojstvom.

Opazovanje in presojevanje tujcev, razkazovanje, ogledovanje in premišljevanje domačincev deluje skupno nato, da se Slovani bolj ogrevajo in navdušujejo za lastne posebnosti, in češka razstava je Čehoslovane spodbudila takó, da so sklenili še za čas iste razstave čez dve leti zasnovati in prirediti posebno češko etnografsko razstavo.

Ta misel je srečna in vredna, da jo pozdravi vse Slovanstvo z največim navdušenjem. Kajti zopet bode imel češki narod najugodnišo priliko za spoznavanje, pa tudi ocenjevanje samega sebe, a ker je ta narod soroden z drugimi oddelki Slovanstva, bodo tudi ostali Slovani kolikor toliko zrcalili se v namerjani etnografski razstavi.

Čehoslovani poleg Slovencev, na stoletja največ oškodovani v svoji lastni slovanski kulturi od zapadne kulture, imajo pa tudi potrebo, da vzgledno delujejo na vse strani, katere utegnejo pospeševati spoznavanje lastne in s tem vstočne prave slovanske kulture. Vstočni Slovani, kateri so si v veči meri ohranili nepokvarjeno duševno sposobnost in slovanski ukus, ne čutijo take potrebe, kakor Slovani na skrajnih mejah zapadne kulture. No, vplivalo bode delovanje na polju izsledovanja in ocenjevanja lastnih mrtvih in živih starin, tudi na ostale, torej na vstočne Slovane. Da začnejo Slovani prek in prek delovati na tem polju, je dandanes toliko večja potreba, kolikor hujša je nevarnost, da zapadna kultura prepluje tudi zemlje vstočnih Slovanov s svojo vsiljivostjo in s svojim nepretrganim stremljenjem proti Vstoku.

Oživiljenje slovanskih svojstev, slovanske kulture je pa tu nujna potreba med zapadnimi Slovani samimi, ko so z večine pozabili na to kulturo, in je zapadni vpliv poprek med njimi takó velik, da nekako s pomilovanjem in celó zaničevanjem gledajo na kulturo, ki se je vstvarila, razvila in pred vekí uže s tvorno močjo utrdila med vstočnimi Slovani. V najnovejši čas so zapadniki latinizatorje spodbudili, da jim pomagajo uničevati vstočno kulturo med Slovani, in da obsojajo uže samo stremljenje za to kulturo.

Ako se pa posebnó zapadni Slovani lotijo na razstavah, po muzejih, časopisih, šolah in po raziskovanjih pričetega dela, predočijo sami sebi in tujemu svetu ko-

likor toliko celoto posebne vstočne kulture, kakoršna še živi med vstočnimi Slovani, in kakoršno so tujci za velik del samo zatrli in uničili tekom poslednjega tisočletja med zapadnimi Slovani. Zapad, ki hoče slovansko kulturo izpodmakniti na lastno korist tudi na Vstoku, pozna to kulturo jedino v tem pomenu, da je njegovim politiskim in nacionalnim nameram in nakanam na poti, in kolikor jo pozna, jo sodi z merilom lastne kulture, je torej pristranski sodnik.

Zapad je jemal svojo kulturo od Rimljanov, Slovani pa so jo dobivali pod vplivom Grkov. Uže to daje vstočni kulturi prednost, ne gledé na to, da je duh slovanski sorodniši z grškim, nego z zapadnim v obče.

Človeštvu bode torej le na dobiček, ako se ohrani vstočna kultura poleg zapadne; vrhu tega je v Slovanih tvorna izvirna moč, katera bi se pogubila za vselej, ako bi jo zatrla Slovanom povsod vsiljujoča se in vsiljena zapadna kultura. Slovan se je počutil in se počuti najbolje, ako deluje in more delovati s pomočjo vstočne kulture, kakoršno si je priredil in največ ustvaril sam.

Ko se Zapad preveri o celoti vstočne kulture, ko se tudi današnjim latinizatorjem, delujočim v tujih službah in pod tujimi vplivi, predóči v celoti ta kultura, bodo jo še le mogli ocenjevati po njeni notranji vrednosti. Uže dandanes in iz dosedanjega pa je mnogo zapadnih učenjakov, ki vidijo pomnoženje in okrepljenje kulture in civilizacije v obče s pomočjo posameznih oddelkov vstočne, pri Slovanih domače in še žive kulture.

Važna je po vsem tem doba, s katero so pričeli Slovani v obče in zapadni Slovani posebe zavedati se vrednosti lastne slovanske kulture. Važna so vsa sredstva, vsa podjetja, katera namerjajo donášati kamen na kamen za zidališče, v katerem se bode Slovanom samim, kakor ostalemu svetu v celoti predóčevala slovanska vstočna kultura.

Doba za tako delovanje je napočila; navdušenje za to delovanje je dobilo uže dovolj trdne podlage, in na inteligenciji vseh slovanskih oddelkov in odlomkov je, da se duševno in praktično udeležujejo novega, velikega dela, katero se jim ponuja od vseh strani. Slovenci so v Avstro-Ogerski največ trpeli na svoji narodnosti od Karola Velikega naprej, oni so razun jezikovih ostankov najmanj ohranili slovanskih svojstev. Iz tega je razvidno, da ravno med njimi se morejo porajati najhujši slovanski renegati in zajedno nasprotniki slovanske kulture. Zato pa je posebno slovenskih naobražencev največa dolžnost, da se trudijo razumeti dobo novega delovanja na polju slovanske kulture.

Vsem Slovanom pa se vsiljuje neizogibna, znamenita zadača, da sodelujejo, zbirajo, raziskujejo, presojujejo vsakovrstne starine ter priobčujejo po primernih potih svoja poročila o njih. Kar spada v slovansko etnografijo v najširšem pomenu besede, bodi predmet novemu

delu, in približa se čas, ko bo zapadna civilizacija popolnoma drugače sodila o sposobnostih in svojstvih Slovanstva, o slovanski prošlosti, o slovanski sedanjosti in kulturni vrednosti, kakor — potrebi slovanskega plemena za napredovalno človeštvo. Ako razume slovansko naobraženstvo naznačeno novo delo,

doživi še ono, da bode mlajši rod s pomilovanjem gledal na sedanjo dobo, ko se je Slovanom boriti ne le proti zapadnikom, rojenim tujcem, ampak tudi proti njih privržencem slovanske krvi. V resnici, za Slovanstvo ni lepše, važnije in večje zadače, kakor da se loti z vso marljivostjo in vstrajnostjo novega kulturnega dela.

O kritiki dra. Mahniča.

V.

K razširjanju poganstva, z nasprotniške strani nam namišljenemu.

(Konec).

d) Gledé na bogosluženje, specialno liturgijo ali mašo. e) Liturgija na britiškikh otokih. (Konec).

Znameniti odgovor, ki ga je dal sveti papež Gregor Veliki Avgustinu, nas dejanski poučuje, da Avgustin ni poznal obreda jedino „in Romana ecclesia“ in „in Galliarum ecclesiis“, temveč tudi v drugih, torej pač v vstočnih cerkvah, zlasti ko je bil poslednji domač v vstočnih delih rimskega patrijarhata, specialno v spodnji Italiji in v zelo razprostranjenem Ilirskem vikarijatu. Kajti on opominja Avgustina, da bi se ne vezal na rimske običaje, temveč na vse to, kar bi moglo biti Bogu bolj povšeči; naj odbere, kar je pobožno, religijozno in pravo, ne gledé na to, ali je kaj takega zasledil v rimski ali v cerkvi Galliarum ali v kaki drugi cerkvi, naj to združi takó rekoč v snopič (fascikul) ter udomači med novo spreobrnjenimi Anglosaksonci, ker stvari niso zaradi kraja, od koder prihajajo, pač pa kraj zaradi dobrih stvari¹⁾ (katere ponuja ali daje). Vidi se, da je bil sveti veliki papež brez vsake posebne ljubezni in pristranosti za svoje lastno izborno delo, ko je odločno zavrnil Avgustina, ki je očitno namerjal uvesti gregorijansko-rimsko mašo, in je to uvedenje zavrnil celó med novospreobrnjenimi Anglosaksonci, ki se niso držali nikakih ritualnih svojstev, in sicer na način, kateri brezdvomno dokazuje papeževo enakomerno ljubezen in spoštovanje za liturgije vseh cerkev.

Vsekakor potrjuje ta odgovor svetega velikega papeža naša gorenja razpravljanja o dotični Interrogatio Avgustinovi in jih celó popolnjuje v toliko, kolikor imamo s pomočjo jako določenega papeškega izreka pač pravo do trditve, da s svojo namero, čisto rimsko liturgijo med novo spreobrnjenimi Anglosaksonci uvesti, zavrneni Avgustin je moral odstopiti toliko bolj od tega, da bi pričel kako spremembo na galikanski liturgiji sredi avtohtonega gališkega naseljenja britiškikh otokov,

¹⁾ „Responsio beati Gregorii papae. Novit fraternitas tua Romanae ecclesiae consuetudinem, in qua se meminit enutritam. Sed mihi placet, ut sive in S. Romana, sive in Galliarum, sive in qualibet ecclesia aliquid invenisti, quod plus omnipotenti Deo possit placere, sollicite eligas et in Anglorum ecclesia, quae adhuc in fide nova est, institutione praecipua quae de multis ecclesiis colligere

katero je bilo uže davno privajeno tej grlikanski liturgiji, torej sosebno v Wales-u, na Škotskem in Irskem, ali da bi celó delal na odstranjenju galikanskega cerkvenega obreda z rimskim. No, nas bi pač takošno delovanje Avgustinovo jedva motilo, ker seza isto uže v VII. stoletje in bi bilo v doseženje kakega vspeha potrebovalo daljše dobe, in ker ravno doba, katero poštujemo mi, seza le do druge polovine VII. stoletja.

Vsekakor je dejstvo trdno, da je Avgustin pri svojem dohodu na britiške otoke našel izključno rabljenje galikanske liturgije, in da mu je papež zabranil [namerjeno uvedenje gregorijansko-rimskega obreda celó med novospreobrnjenimi Anglosaksonci. Ker pa govoré po tem, kar smo razpravljali, doslej, tudi vsi drugi zgodovinski pomočki brezizjemno zató da na britiškikh otokih je bila tudi poprej, specialno po državem politiskem, od IV. stoletja izvršenem združenju teh otokov s pravo Galijo, vedno le galikanska liturgija svetega Hilarija običajna: izgine vsakatero, celó najmanjše dvomljenje

e) Liturgija v zapadni Afriki.

Predno se lotimo razgovarjanja o razvitju rimske liturgije, hočemo kar najkrajše opravičiti še naše zgorej izrečeno mnenje, da tudi zapadno-afrikanska ali kartagenska liturgija je mogle biti za dobe, od nas poštevane, jedino galikanska.

Od te liturgije imamo sicer ravno tako malo kak prepis, kakor od liturgije, rabljene na britiškikh ostrovih; na prepis se torej ne moremo opirati. Vezi neposrednega sosodstva, kakor tudi ože neposredne državopolitiške skupnosti in nacionalnih simpatij, katere so vezale dežele nekdanje Praefectura Galliarum na pravo Galijo, torej bi dale pravo za sklepanje na blizko sorodnost tudi cerkvenih institucij, tudi niso bile med Galijo in zapadom Afrike, torej tudi ne dajejo oporišča. Vendar pa vemo, da na severnem zapadu Afrike, kateri se je prišteval ravno takó kakor Praefectura Galliarum k zapadno-rimskemu cesarstvu, je bila od rimske

potuisti, infandas. Non enim pro locis res, sed pro bonis rebus loca nobis amanda sunt. Ex singulis ergo quibusque ecclesiis quae pia, quae religiosa, quae recta sunt, elige et haec quasi in fasciculum collecta apud Anglorum mentes in consuetudinem depone.“ (Labej S. S. Concilia. Venetiis 1729 tom VI. pag. 1293).

različna latinska liturgija,²⁾ in iz tega, kakor iz drugih znanih, pomenljivih okolnosti menimo, da moremo izvajati sklep, da tudi zapadnoafrikanška liturgija je bila galikanska.

Dokazali smo zgoraj, da v III. in IV. stoletju so bili poleg cerkvenih pisateljev, rojenih v pravi Galiji in zapadni Iliriji, sosebno zapadni Afrikanci, kateri so si pridobili posebnih zaslug za razvitje latinskega cerkvenega jezika; in v pogledu na okolnost, da gotovo ni nedostajalo zato sposobnih mož tudi v ostalih zapadnih cerkvah, posebno v rimski, pač govori zato, da so ravno v zapadnoafrikanški cerkvi potrebo nadomeščaja grškega jezika z latinskim cerkvenim jezikom občutili globlje, nego kjer koli drugod. Iz poprejšnjega pa tudi vemo, da prvo latinsko liturgijo je v drugi polovini IV. stoletja spisal sveti galikanski škof Hilarij Piktavski, in da so isto ne samo v pravi Galiji, združeni z gorenjo Italijo in zapadno Germanijo, temveč tudi na britiškimi otokih in v Španiji, od severnega zapada Afrike ločeni jedino po morski ožini, prav kmalu uvedli, vsekakor uže za dobe, ko je bila liturgija rimske cerkve še grška.

Ako poštujemo pri tem še bistveuo okolnost, da v stari in imenitni zapadnoafrikanški cerkvi ni znan nikdo, ki bi bil sestavil kako liturgijo, je pač opravičena, da, ima mnogo verjetnosti za se misel, da se je latinska galikanska liturgija iz Španije razprostranila v severozapadno Afriko, ločeno od Španije samo po morski ožini, kjer je bila popolnoma prikladna v zadovoljenje, kakor rečeno, globoko čutjene potrebe. Dejanski je učeni kardinal Bona ta, ki razgovarja soglasje zapadnoafrikanske liturgije do IV. stoletja³⁾ ter ne more, da

²⁾ Skupni obred je bil od rimskega različen, kakor sledi to uže iz tega, kar smo zgoraj navedli o celibatu duhovenstva. O razliki tipa afrikanske od rimske cerkve imamo poleg svedoštva svetega cerkvenega učitelja Avgustina, ki spominja na sveto poljubovanje vernikov pri liturgiji (Homil. LXXXIII in Sermo C XXVII de sacram. ad catechum.), kakor tudi istodobnega pisatelja Marija, kateri navaja popolnoma od nam znane rimske različno molitev in oblatione (offertorium), tudi svedoštvo svetega afrikanskega škofa Fulgencija († 533). Ta omenja molitve za nevernike in katehume, katerim sledé molitve za vernike (Epist. CVII. ad Vitalem), kar on ponavlja celó (de bono perseverantiae cap. 7); potem omenja on molitev, katera sledi neposredno za spominom smrti Kristove (torej pač po Verba institutionis), molitev namreč za poslanje svetega Duha, da bi tudi verniki s to milostjo, katere jih je Kristus udostojil s svojo smrtjo na križu, prejeli dar svetega Duha ter zamorili svet v sebi in zamrli za svet i. t. d. (Ad I. Cor. XI. 23). In takó opisani konsekraciji darov je sledila, kakor poudarja sveti Avgustin (Homil. LXXXIII), molitev Gospodova (Prim. Bunsen l. c. pag. 569—571). Bunsen opozarja še na druge razlike med rimsko in staro afrikansko liturgijo; kar pa smo navedli mi, utegne zadoščevati v brezdomni dokaz, da tip v severozapadni Afriki do iztrebljenja krščanstva običajne bivše liturgije je bil različen od rimskega.

³⁾ O tem soglasju do IV. stoletja je jedva dvomiti tudi po našem uže zgoraj utemeljenem preverjenju, ker se za one prav davne dobe dá jedva misliti kaka razlika tipa vseh liturgij, Zapada ravno takó, kakor Vstoka. Saj je sveti Smirenski škof Policarp (Pater apostolicus), kakor smo omenili uže zgoraj, daroval v Rimu sveto mašo, kar je utegnil ponavljati tudi njegov učenec, takisto uže navedeni sveti Lijonski škof Irenej. Še za svetega papeža Gregorja

bi prve v stoletjih, sledečih zatem, ter za dobe, poštovane od nas, ne razglašal kot soglasne s špansko liturgijo⁴⁾

S kardinalom Bono se zлага tudi Gueranger v toliko, kolikor takisto tudi on zastopa mnenje, da bi bila zapadnoafrikanska liturgija z rimsko v soglasju samo do IV. stoletja,⁵⁾ h koncu IV. stoletja pa bi bila v tem pogledu nastopila sprememba. Gueranger pa vendar ne veruje, da bi bilo to spremembo provzročilo uvedenje španske liturgije; on pripisuje isto temveč svetemu cerkvenemu učitelju Avgustinu, kateri bi bil v severno zapadni Afriki udomačil Milansko liturgijo. Zato ima tudi svoje dobre razloge, kajti sveti Avgustin je imel, kakor znano, v Milanu službo Magistri rhetoricae, in tu so vplivali nanj govori svetega škofa Ambrozija tako, da se je odrekel krivoverstvu Manihejcev, kateremu se je uklanjal, se je dal s svojim sinom vred krstiti leta 387 s tem pa stopil v ozko razmerje k Ambroziju. To razmerje pa je kmalu po prejetem krstu v domovino vrnivšega se in leta 391. s pritrjenjem vsega ljudstva v svečenika posvečenega, štiri leta pozneje pa v Hiponeškega škofa izvoljenega Avgustina napotilo, kakor meni Gueranger, da bi bil od Ambrozija v Milanu uvedeno liturgijo udomačil tudi pri sebi in v severozapadni Afriki v obče.

To mnenje ima takisto veliko verjetnost za se, ker je bil Avgustin v položaju po lastni skušnji do cela udostojevati pomen latinske liturgije, uvedene v gorenji Italiji od Ambrozija, potrebe katere, kakor rečeno, so sosebno občutili

Velikega je bil stalen običaj, da od Konstantinopolitanskega patrijarha ob posebnih povodih v Rim poslani Responsales (Nuncii ali poslaniki, običajno dijakoni ali arhidijakoni) so se udeleževali od papeža celebrirane maše ravno takó, kakor so se v Konstantinopolju bivajoči papeški Responsales udeleževali liturgij, katere so opravljali Konstantinopolitanski patrijarhi; jedino začasne razprtije so provzročevale kako razliko od tega običaja. Mogli bi navesti zato mnogoterih dokazov; zadovoljujemo se pa s tem, da navedemo karakteristiško mesto iz lista Gregorja Velikega do patrijarha, Evlogija Aleksandrinskega in Anastazija Antiohiškega. To mesto; vzeto iz uže citovanega dela Epistolae ex regesto beati Gregori. Papae I. Venetiis 1504 (lib. VI. de 88 cap. CXCIV epist. 31), se glasi: „Responsales siquidem fratris et coepiscopi nostri Cyriaci venientes eius ad me synodicam detulerunt epistolam. Et quidem inter nos et ipsum sicut vestra beatitudo novit, propter appellationem prophani nominis (oecumenici) est gravis discordia, sed in causa fidei transmissos responsales eius existimavi esse suscipiendos, ne culpa elationis, quae in Constantinopolitana ecclesia pene contra omnes sacerdotes exorta est, dissensionem fidei et rixam ecclesiasticae faceret unitati. Eisdem vero responsales, quia hoc omnino humiliter precabantur, missarum solemniam mecum celebrare feci, quia sicut et serenissimo domino imperatori nostro intimare studui, responsales fratris et consacerdotis nostri Cyriaci mihi communicare debuissent, quia auctore Deo in elationis errorem non cecidi. Meus vero diaconus cum fratre nostro Cyriaco missarum solemniam celebrare non debet, quia per prophanum vocabulum culpam superbiae aut commisit aut sequitur“.

Po takem se kaže, da tudi za časa Gregorja Velikega razlika v obojestranskih liturgijah ni bila znatna, kar pa se je pač spremenilo od uvedanja gregorijanske liturgije, kateri, kakor se zdi, se je kmalu do cela umaknila staroobičajna rimska.

⁴⁾ Bona Rerum liturgic. lib. I. c. VII. §. III.

⁵⁾ Gueranger Inst. liturg. tom. I. pag. 203.

ravno na afrikanskem severozapadu, in ker je zajedno isti Avgustin vsled svojih znamenitih lastnostij in velezaslužnih del imel zadosten vpliv, da bi sledil mikavnemu zgledu sve tega Ambrozija. Ako poštujemo pri tem, da tip stare Milanske liturgije, ravno takó kakor španski, kakor je bilo dokazano zgoraj, je bil jeden in isti galikanski: ne razlikuje se to mnenje Guerangerjevo od mnenja Boninega v bistvu, ampak jedino s tem, da pripisuje poslednji udomačenje galikanske liturgije svetega Hilarija vplivu ali zgledu španske cerkve, Gueranger pa vplivu ali zgledu Milanske cerkve.

Nam se zdi mnenje Guerangerjevo verjetniše, čeravno se dasti prav dobro zjediniti tudi obe mnenji, ako si mislimo, da se je ali napiranje svetega Avgustina mogočno podpiralo z zgledom cerkve blizke Španije, ali pa, naobratno, da je uže začeto prodiranje v Španiji običajne liturgije po zapadni Afriki vspešno pospeševal in utrjeval sveti Avgustin s svojim vplivnim delovanjem. Vsekakor sta dva slavna in važna učenjaka, ki, oprta na zaresna raziskavanja, izražata svoje preverjenje v smislu, da zapadnoafrikanška liturgija je bila uže proti koncu IV. stoletja, bo di si iz Španlje ali gorenje Italije

presajena, vendar od rimske različna latinska; in doslej niso proti utemeljitvi tega v bistvu soglasnega izreka obeh učenjakov navedli nobenih veljavnih nasprotnih razlogov, pa jih tudi v bodočnosti jedva bodo mogli navesti.

Mi pa smo v dosedanjem izvršili dokaz, da v IV. stoletju ni bilo druge latinske liturgije, kakor galikanska svetega Hilarija, katera je prav kmalu izpodmaknila dotlej običajno šrško liturgijo v Španiji, v zapadni Germaniji, v gorenji Italiji in na britiških otokih ravno takó, kakor v pravi Galiji; misel torej, da liturgija na severnem zapadu Afrike za dobo, od nas poštovane, bodisi iz Španije ali gorenje Italije presajena, je bila galikanska, je torej popolnoma opravičena. Ta misel se pospenja celó do popolne izvestnosti ali gotovosti po okolnosti, ki je brezdvomno zgoraj dokazana s pomočjo neizpodbojnih zgodovinskih iztočnikov, po okolnosti namreč, da so še začetkom VII. stoletja poleg rimske liturgije, katera, kakor dokazano, v zapadnoafrikanški cerkvi od konca IV. stoletja ni bila običajna, poznali jedino še v *Galliciarum ecclesiis* običajno, torej galikansko latinsko liturgijo.

О ЦЕРКВЕННЫХ СЛУЖАБНИКОВ СВОИХЪ.

(Св. Павла првый лист Тимоеев., — Поглавие 3. од 1. до 16. врсте.)

I. Рѣснична ѿ бесѣда: Ако жели kdo владиштва (епископства), жели добрага дѣла.

Владика има торей быти неопоносен (непорочен), ѿдней женѣ мѣж, трезен, разумен, приличен, сраможлив, гостюлюбен, к ученью способен,

Не пїянец, не претепавец; но скромен, не препирлив, не лаком,

Кїй своим домом добро управля, дрѣж своимъ отроке послушне з всой подобностью;

(Кайти, кдор не умѣ своим домом добро управляти, како бѣде скрб имѣл за обчїнаж божїхъ?)

Не новинец, да в охолости напыхнен не паде в сждбѣхъ с худичем.

Туди имѣй он добро причанье од внашихъ, да не паде в срамотѣхъ.

II. Дїяконом (помочником) ѿ равно тако трѣбѣ, да со дѣлага веденья, не двоѣязычїи, не многему вину вдани, не бавачи сѣ недостойнымъ заслужкомъ:

Него, кї имѣжъ вѣре скрывност в чїстей вѣсти.

А туди ти най сѣ найпрѣй пресѣда, потем най служѣ, ако сѣ непорочни.

Жене нїхове исто тако най бѣдѣхъ поштене, не клеветницѣхъ; него трезне нї вѣрне в всемъ,

Дїякони па най бываѣхъ ѿдней женѣ мѣжѣ, добро управляѣчи своими отроки нї домохъ своимъ.

Кайти они, кї сѣ добро служили, придобѣдѣхъ сї дѣлѣхъ стѣпнїхъ нї велико зауванье в вѣрѣ, кїй ѿ в Крїстусѣ Іезусѣ.

То ты шїшемъ надеѣхъ сѣ, в скорѣ прїти к тебѣ.

Ако сѣ бѣдемъ мудил, вѣди торей, како ѿ тебѣ вести сѣ в хїи божьей, кїй ѿ церквѣхъ живѣга Бога, столп нї табор рѣсницѣхъ.

Ии зарѣс велика ѿ побожности скрывност: Бог ѿ разодѣл сѣ в полти (мѣстѣ) нї оправичил в духѣ, приказал сѣ ѿ крилатцемъ божїимъ (ангеломъ), проповѣданъ на родомъ, прїятъ вѣрой на свѣтѣ, взнесел сѣ ѿ в славу.

Ламурокїй.

СТРУНАМЪ.

(Iz poezij dr. Franceta Prešerna. — Ruski prevod).

Жалобно, струна, глаголи!
Пѣсня, жалобно горой!
Сердца скрытыя ты боли
Бессердечной повѣстуй!

Какъ блѣднѣть мнѣ ланито,
Какъ тускнѣть лучъ очей,
Сколько слезъ уже пролито
Изъ любви горячей къ ней;

Сердце какъ больно отъ страсти,
Какъ отъ томныхъ чахну думъ,
Ничего не вѣмъ о страсти,
Радость не идетъ на умъ;

На меня какою силой
Чар ея наводитъ ликъ,
Какъ ея мнѣ образъ милый
Сердце поднѣтъ всякій мигъ.

И какъ вы, готовы скоро
Славить красоту ея,
Коль не сжалится ужъ скоро,
Замолчите на всегда.

Къ ней такія вы носите,
Струны, жалобы мои;
Если можете, смягчите
Духъ ея безъ жалости!

Лаврентинъ Матвѣевичъ Лѣсковецъ.

СТРУНАМ.

(Изъ поэзій др. Францета Прешерна).

Струне, мило са гласите,
Мило пѣсмица жадуи;
Срца болѣчине скрыте
Трдосрчней ознауи:

Какъ блѣди ми мое лице,
Какъ умира лучъ очей,
Какъ текъ по нѣхъ солища,
Ки любезен ихъ роди;

Од желя како вздохуи,
По нѣей хрепени срце,
Какъ му не веселье тумъ,
Какъ од срача нич не вѣ;

Какъ с собой ма ведно влаче,
Кждер ходи нма образъ,
Какъ обличье нма цѣтѣче
Въ срци носимъ всякій часъ;

Ии какъ ве, ки бы нма хвалѣ
Раде пѣле занарпѣи,
Ако са не всмили къ малу,
Морте втихнѣтъ вѣкомей.

Те ни такѣ ве носите
Тажбе, струне тѣя до нма;
Ако морте, омечите
Неусмилѣно срце.

Ламурскій.

Veselo življenje?

Spisal dr. Fr. Cēstīn.

III.

Andrej Zorè je v našem mestu imeniten človek. Na trgu ima lepo hišo v jedno nadstropje; na širokem dvorišču so na jedni strani hlevi za konje in rogato živino, na drugi pa drvarnice in velik magacin. Tu ima svoje pridelke, še več pa spravlja tu, kar pokupi v okolici od kmetov, ali pa kar mu dajo za obresti in za „dobroto“. Pomaga jim namreč v stiski, kedar je treba kakega plačila, in v biši ni potrebnega denarja. Kar spravlja takó, prodaje na drobno in debelo, in mož je zadovoljen. Tudi ljudje so zadovoljni z njim: inovitega človeka vsi bolj spoštujemo nego siromaka. Dolžnih pisem in menjic ima sicer Zorè vedno dosti zaprtih v blagajni svoji, ali dokler se mu denar zdi varen, in teko redno obresti v Zoretov žep in nekaj za dobroto povrhu, ne toži nikogar. Drugače sevéda ne more gubiti „trdo zasluženih grošev“ svojih, in odvetnik po malem vedno dela zanj.

Otroka sta imela z ženo dva, ali oba sta umrla. Da ne bodeta samá, vzel si je Zorè od svoje sestre hčer Emi-

lijo. Nedavno pa je pripeljal še petletnega Slavojja, ki mu pravi „tata“, gospé pa „mama“. Ljudje pravijo, da je Slavoj jako podoben gospodu in pa — gospejini sestri. Ali to so le prazne besede, saj sestra ni omožena in živi v Gradcu ali pa na Dunaju.

Blizu mesta ima Zore pristavo in precej obširno gospodarstvo; góri v gorici je njegov lepi vinograd in nad njim hiša, postavljena v zlogu, na pol švicarskem, z veliko verando, odkoder je prelep razgled na sosedne gorice in daleč doli na ravno savsko polje.

Danes je nedelja popoldne. Na vedrem nebu ni videti ni jednega oblaka, in vendar sonce ne peče prehudo: jesen je, znamenita jesen 1877. l. Po vinogradih se uže čujejo klopotci, ta ptičji strah, katerega se pa kaj malo bojé vrabci, kakor trdi Zoretova Emilija, ko ravno od brajde podi te predrzneže. Saj jim ne more pustiti, da bi na lepi brajdi izključevali najlepše, najbolj zrele jagode. Razoglava je. Dve debeli, črni kiti visiti po strojnih, precej širokih plečih, in

tako ste dolgi, da si ju mora pripeti za predpasnik, ko podi sitne vrabce. Spreddi na čelu ima pristrizene lase, ki se naravno malo vijo. Goste obrvi srdito stiska, iz črnih očij kar bliska srd, nosnici lepega ravnega nosu ste malo razširjeni, usta na pol odprta, da se malo svetijo ravni beli zobje. Hitro diše, da se valovito dvigajo polne prsi, tleska z rokama in goni vrabce z glasom, ki je vendar bolj vesel kot srdit: „Beži ti, nesreča vrabičja ti!“ Pa vrabiči se nič kaj ne bojé, le gledajo jo svojimi drobnimi, veselimi očesci, kakor da bi se smejali. Ko pa Emilija pobere šibico in jo vrže r. roti njim, odfrknejo malo dalje — na drugo grozdje, le jeden skoči pred njo na tla in se vrti, da se Emilija nasmeje glasno: „O, to si ti, ki hodiš mojim drobnim piščancem krast, ko jim pšenico dajem, nesreča!“ Nagne se proti njemu, in ptiček odfrči. Ona se ne smeje, obrne se proti domu, in pred njo stoji njen „bratranec“ Avgust in jo veselo pozdravlja.

Avgust Kobilica je njen daljnji sorodnik po materi. Mlad je še, star kakih dobrih 24 let, srednje rasti. Nosi naočnike in gosto, plavkasto brado, ki jo češe na dvoje in je — jako ponosen na njo. Dovršil je bil gimnazijo, pa ni šel dalje: jedni pravijo, da je bila kriva dekle, drugi pa velé, da so ga doma hoteli za gospoda in mu odrekli pomoč za vseučilišče, in da je za to moral napraviti izkušnjo za ljudskega učitelja. Sedaj je učitelj v našem mestu, ali dekleta si še ni vzel.

Pri Zoretovih ni bil ravno domač, ali zahajal je časi k njim. Niso ga posebno cenili, ker si je bil — pokvaril bodočnost, kakor je dejal Andrej Zoré. Emilijo je nekaj časa zanimala ona njegova dekle, potem ga je rada videla kot rojaka in se časi šalila, ker je bil posebno ponosen, da je izvršil gimnazijo.

Na verandi sta našla Emilija in Avgust uže malo društvo. Dr. Sever jo držal nekaj spisov v roki in si zapisaval, kar mu je pripovedoval mož srednje rasti, precej suh in koščen, v rujavi, kratki sukni in ravno takih dolgih hlačah in telovniku — gospodar Zoré. Roki je imel v hlačnih žepih, stal bolj na široko in trdo, pa gologlav je bil. Črni lasje so mu bili kratki, gladko pričesani in na sencih malo sivkasti, obrvi pa velike, goste in na čelu zraščene, kar se je poznalo posebno, če je mož zamišljen stal in stisnil obrvi. Nos je bil precej rudečkast in debel, ustni tenki in stisnjeni z neko ponosno zavestjo, da je mož na svojem mestu. Gladko obrito lice je bilo še prijetno, le okolo malih, živih, sivkastih, očij se je bilo nabralo toliko grbic, da je bila vsa koža izprekrižana in izprerezana. Sobesednika je gledal mirno, suho ter na njegove opazke energično prikimal ali odkimal. V zadnjem slučaju so se mu oči zaiskrile, glavo je nagnil malo na stran in pogledal doktorja za trenutek nekako vprašujoče in malo nezaupljivo ter se postavil še bolj ravno, nego je stal navadno. Tudi Dušan Mraz je bil tu: govoril je z gospodinjo. Zoretova gospa je bila visoka, polna žena, gladko pričesana in s precej širokim licem, kateremu so

dobrodušne črne oči dajale nekaj prijetnega. Oblečena je bila skrbno in bolj po „gospodski“ nego mož. Govoré z Dušanom je večkrat pogledavala moža posebno, če je desno roko potegnil iz žepa in si pogladil nos od dole gori, kar je delal, kakor je dobro vedela, če mu kaj ni bilo po volji, pa je potem še bolj živo in ljubeznjivo zagovorila z Dušanom, ki je držal časniki v rokah.

— Lepo, da sta prišla gospoda, pozdravila je gosta Emilija. Doktor po navadi tudi v nedeljo popoldne kuje rumenjake, g. Mraz pa najbrž teti pripoveduje, kakó Plevna gorí, ali pa so jo Rusi morda vendar uže vzeli?

— Niso, niso, gospodičina, pravi Dušan. Ali boré se kakor levi. Na Šipki so vzeli Turkom utvrde, vse so vzeli.

— Pa so jih zopet izgubili — po navadi, pravi sarkastično dr. Sever.

— Zato so pa slavno zmagali Muktarja tam pod Karšom, odgovori Dušan, in vzamejo Erzerum in osvoje vse do Skutari ali Pere pred Carjigradom, vse!

— Ti prijatelj si malo pregoreč, odvrne doktor, morda čuješ celo kanonado pred Plevno?

— In pa junaški Črnogorci so prisilili Turke, da so očistili Dugo, kaj ne, g. Mraz, da se tako pravi? vmeša se Emilija.

— Turki so pa lepo po cesti med našimi Rusi zmuznili se v Plevno ter svojim prinesli hrane in česar treba, pravi g. Kobilica. To so vražji dečki in ruskemu medvedu bodo še pošteno kožuh stepali, bodo!

— Kaj Vas ni sram, Avgust, da tako govorite, obrne se k njemu Emilija.

— On je turkofil, pravi Zoré, kakor so naša gospoda sploh.

— Naši nemškutarji in pa neki Madjarji, drugi ne, čulo se je več glasov.

No, te dni je sam Klapka dejal, da je Balkan za Turke izgubljen, oglasi se Dušan.

— Če je dejal, odgovori doktor, smeje se, pa poreče kmalu in gotovo še rajši, da ni izgubljen.

— Za nas ni slabo, če se koljejo tam doli na Turškem, opazi Kobilica.

— Za Vas ne, ko niste vojak, odgovori Zoretova gospa, kakor je g. Mraz in bode moral doli v Bosno. Spominjam se, da je letos okolo Petra in Pavla bil prišel tak glas z Dunaja.

— Res je bila dekretovana vojna pripravnost, kar se dostaje tudi mene, pravi Dušan.

— Prej se pomirijo ti bosenski vstaši, da ne bo treba doli hoditi, kaj ne, g. Mraz? skrbna vpraša Emilija.

— Jaz sem rezervni častnik, in zdi se mi, da prej ali slej pojdemo tudi mi, ker bosenski vstaši se od julija 1875. pa do sedaj še niso umirili. Nedavno so celo posadko Livna potolkli.

— In pa Milan v ruskem glavnem stanu, to pomeni za Srbijo — vojsko s Turki, in potem tudi mi ne bomo

mirovali, opazi doktor, posebno ko razjarjeni Turki razvijajo uže prorokovo zastavo, in pa ko — Klapko demonstracije dela — za Turke.

— Velike stvari se pripravljajo za slovanstvo, opazi Dušan. Bije se boj „za krst častni i slobodu zlatnu“.

— Ali pa za novo robstvo, opazi porogljivo doktor.

— Pustimo politiko, reče Zorè. Povejte mi rajši, g. doktor, kako se je rešila ona baronova repozicija s Krajičem?

— Dobili smo jo. Prijatelj Dušan se je slabo branil, odgovori doktor. Naš sodnik je vedno pravičen.

— Dà, on vedno želi, da bode pravičen, pravi Dušan in se nasmeši.

— Med tem je bila Emilija stopila h kletki, ki je visela na verandi, v njej pa njen Jakec. Papiga je rada vzela ponujeni košček sladkorja, začela po svoje brbljati, naposled se postavila bolj resno, pogledala Emilijo in zakričala:

Slišu li

Emilija je prosila, da reče še: gólos tvoj, ali papiga ni znala ali ni hotela ter je le s krili malo zamahala, ko da prosí še sladkorja.

Učitelj Kobilica je to Jakčevo umetnost prvokrat čul in — preplašil se. Videlo se je, da se je bal tega velikega pojava — panslavizma. Drugi pa so se smejali, in nehoté so se srečale oči Emilije in Dušana. Kobilica je bil opazil ta pogled in ni ga bil vesel.

Tu prileti na verando mali Slavoj, solznih očij kaže mamici svojega petelinčka, katerega je ravnokar bil hudo razkljuval veliki njegov pajdaš, da mu je glavica bila krvava in perje razcefedrano.

— Kuharica pravi, da zakolje tega mojega petelinčka, pa jaz ga ne dam, toži Slavoj.

— Sám si je kriv, zakaj se spušča v velikega, pravi smejé se gospa Zoretovka in gladi Slavoja po glavi.

— Táko je življenje: večna borba! Priroda ne čuti ljubezni, globokomiselno modruje Kobilica, in celo nekako srdito pogleda okolo.

— Malo ljubezni imajo tudi ljudje, časi tudi tako hudo učeni, reče šaljivo Emilija.

Malo, malo, gospodičina, tudi če niso učeni, pristavi doktor. Dušan pa je gledal gospo, kakó je z robcem brisala glavico petelinčku in tolažila Slavoja v tej veliki nesreči. Pri doktorjevih besedah pa se je nagnila k dečku in pogledala mu v oči tako veselo — nježno, da je miren in zadovoljen odnesel svojega malega prijatelja. Zorè pa si je podbradek pogladil.

Zoretova gospa je bila na pogled precej mlajša kot v resnici. Mirna v besedi in v vsem svojem gibanju imela je še vedno ono tiho privlačivo moč, ki jo znajo tako dobro rabiti take žene v društvenem življenju, kateremu dajo živahnosti in zanimivosti časi ne menj kot mladi svet, časi pa še več — živahnosti, in tudi nevarnosti za one, ki se dajo očarati, ako se v obče sme tu govoriti o nevarnosti. Ljudje so govorili, kakó je srečna ta gospa, in četudi je bila sedaj

brez otrok ter jih je jako pogrešala, dokler ni bilo Emilij, in Slavoja v hiši: vendar se tudi tedaj ni čutila posebno nesrečno. Bilo je vedno dosti skrbij, pa tudi zabave. Zakonsko življenje se je sicer precej ohladilo, pa ostala je navada, ona vez, brez katere bi marsikomu življenje bilo še menj zanimivo nego mu je. Bila si je svesta svoje dolžnosti, vendar pa je čutila v srcu praznino, katere ni mogla izpolniti vsa mirna udanost osodi.

Ali danes je nedelja, dan miru in počitka. Lep jesenski dan vliva toliko tiho sreče v človeška srca ali jih vsaj miri! Tudi ona je čutila ta blagodejni vpliv. Sedé poleg svojega sorodnika po možu, Kobilice, poslušala je njegove novice iz mestnega življenja. Slavoj pa je od mame letal k „striju“ Avgustu, dobrikal se obema in bil vesel — brez vzroka, kakor smo bili veseli in srečni mi vsi v svojih otročjih letih, ko še nismo slutili nobene prave grenkosti v življenju. Oba sta se spominjala svoje prve mladosti, in taki spomini budé tudi davno zaspale čute mladostnih čistih radostij in mladostne brezskrbnosti. Tedaj človeško srce zabi težave življenja, ko nas uče britke izkušnje, kako malo smemo pričakovati ljubezni in dobrote od svojega bližnjega. Razgovor je postal topel, četudi sta oba govorila mirno tako, da se je celo Slavoj pomiril ter sloneč na kolenih mame gledal njo in strija. Gospa je opazovala mladega moža, ko je pripovedoval svoje otročje spomine in jo pogledoval dolgim pogledom, v katerem je morala čitati nekaj nepričakovanega ter je povescila oči in gledala pred se nekam daleč, daleč, da ni videla vprašajočih očij malega Slavoja. Ko ga je opazila, poljubila ga je, vstala in stopila k Emiliji in Dušanu, ki sta gledala album, t. j. Dušan ga je držal v roki in odkrit je bil, ali gledala ga nista.

Emilija je imela desno roko na mizici in se je malo naslanjala. Okrogla, bela je bila ta roka, prijetni drobni prsti in dolgi dobro odgojeni nohti. Na mezinu se je lesketal nježno izdelan, droben prstan s smaragdov v sredi in z lepo brušenim draguljem na vsaki strani smaragda. Ravno je govorila Dušanu, in videlo se je, da jo je bil razgovor uže razgrel. Dejala je s svojim prijetno donečim, bolj nizkim glasom s ponosno zavestjo:

— Ne, g. Mraz, Vi pravite, da se moramo me Slovenke odgajati počasi in pripravljati za narodno stvar in delo, da stopimo potem možkim na stram kot pomočnice. Jaz pa pravim, da je slovensko in slovansko probujenje budilo tudi nas koj s početka tako, da smo ženske uže storile mnogo svoje dolžnosti in da jo vršimo tudi sedaj.

Ali vendar ne tako, kakor bi morale? vpraša Dušan.

— Gotovo še ne! Ste pa tudi Vi, možki, mnogo krivi. Vi nas imate kaj radi le za lepo dekoracijo na pozornici svojega narodnega dela, ponajveč za prijetne statistke. A glavni igralci ste vedno in vedno le Vi, in to dobro veste. In pa veste, kaj Vam povem: Vi tudi ne želite, da stopimo med Vas kot ravnopravne boriteljice za narodno stvar.

— Zakaj bi ne želeli? Mari se imamo bati Vaše konkurencije, ko je dela pred nami tako veliko, delalcev in — seveda — delalk pa še vedno malo malo?

Ali vendar ženstva niste priborili si, tega ne morete tajiti!

— Vsega gotovo ne: stvar je težavna, in napreduje počasi. Pa ozrimo se po slovanskem svetu, in vidimo, da slovanska omikana ženska — rodoljubkinja zavzema uže sedaj častno mesto v našem kulturnem razvitju.

— Premalo, premalo se ozirate na nas, Vi, bolja polovica človeškega rodu. Igračice smo Vam najprej, potem pa neke privilegovane dekle ali kaj takega!

— Za boga, Emilija, kje si se navzela teh čudnih mislij? pravi gospa Zoretova. Pusti to, bode ti škodila ta tvoja modrost, draga moja!

— Vem, draga teta, kaj mislite, no pomoči si ne morem. Ko začne ženskam glava misliti in ne ponavlja le naučenih fraz kakor papiga: potem —

— No, Emilija, kaj je potem? vpraša pristopivši Kobilica.

— Potem — samo sebe bolj spoštuje.

— Živela gospodičina Emilija, oglasi se doktor izza mize, kjer je sedel z gospodarjem v prijetnem razgovoru in pridno srkal dobro domačo kapljico.

— Najbrže so ruske knjige glavo zmešale naši Emiliji, pravi na to Zorè.

— Ne, strijc, tega niso. Premalo sem jih čitala, bod si v prevodu ali v izvorniku in take pa nobene, da bi m glavico zmešala, kakor ste se strijc ljubeznjivo izvolili izraziti. Meni je Lérmontov in Turgénjev povšeči, ker sta tako resnična, blaga, človečna, ali kako bi dejala? Misel mi j jasna, pa besede iščem!

— Oho, prijatelj Mraz, meni se zdi, pravi doktor, da te je tvoja ljubeznjiva učenka uže pretekla in prehitela. Dà, dà, jaz sem vedno trdil, da je ženska glava, oprostite mi iskrenost, gospodičina, preozka, da ima premalo širokega pogleda v svet, in če se loti kakega vprašanjica — je pa pretirava!

— Pri nas tega pač ni, moj doktor, opazi Dušan.

— Če ni, pa bode, odgovori doktor. Čitaj — no čitaj „Življenje svetnikov in svetnic božjih“, pa bodeš videl, da so tudi ženske sijale seme naše krščanske kulture, in da govorim po tvoji navadi dalje v metafori, zalivale so je mučenice s svojo krvjo, da je rodilo obilen sad.

— Menda se ne šališ, prijatelj, reče Dušan, ta stvar je preresna: Za mislečega človeka je to resnica, na katero sme biti v nekem smislu najbolj ponosna — naša krščanska kultura.

— Tega pa jaz ne umejem, oglasi se Zorè, preučeno je.

Vsi so se nasmejali in pili na gospodarjevo zdravje.

Dušan ni bil zadovoljen sam seboj. Deklé, katero je pač prebudil najbolj on sam, zdela se mu je bolj iskrena kot on, in — bolj energična bi tudi mogla biti. mislil si

je. Ni mu bilo zadeto samoljubje, bolela ga je opažena lastna slabost tu, kjer bi bil v sebi videl rad polno sile in tvornega navdušenja. Ne, samoljubja mu Emilija ni mogla zadeti, to je videl in čutil dobro: saj ga je vsak izraz njene samostalne misli veselil in polnil s ponosom, in moral si je priznati, da ni veliko zahteval v tem pogledu. Vedel je, da možu pri-nese uže od roditeljev lepe imovine, in čutil se je, da je tako nepraktičen, da ga to ne zanima mnogo, da mu je stokrat važneje, kaj čuti ona, kaj misli, čim jo zanima svet? Ni se bil še resno vprašal, ali jo ljubi? Prijetna mu je bila vsaka misel nanjo, prijetna nada, da jo bode videl, prijetno njeno društvo, prijeten spomin na vsako njeno besedo, na to, kako se je vela, kako je bila oblečena? Pa strasti ni opazil v srcu.

Ona si je bila bolj svesta svojega položaja. Strasti sicer tudi ona ni čutila, ali človek, ki jej je probudil toliko lepih mislij, užgal v srcu sveti ogenj domoljubja, da ne ugasne ta ogenj nikdar, nikdar: ta človek bil jej je drag bolj kot drugi. Bolj kot vsi drugi? vprašala se je in zardela. bolj kot oče in mati? V srcu je bilo sedaj, toplo sedaj hladno, ali zmagala je toplota, to je čutila dobro, ono čudno toploto človeške sreče, ki je imela toliko moč, da jej je prešinila vse prostore in najskrivnejše prostorčke drobnega srca. In to srce se je tako nekako širilo, da je doseglo celó glavo in jo napolnilo s čudno svojo toploto, da je glavica čisto pozabila odgovoriti na vprašanje srca, je-li on bolj drag kot vsi drugi, bolj kot oče in mati? Morda pa ni pozabila ta ponosna glavica in le ni hotela odgovoriti? Možno pa je bilo tudi to. Saj misel o samostalnosti, katero si mora priboriti v življenju, sedela je v glavi uže precej dolgo, in morda se je tudi ta misel upirala neumnemu srcu in je krotila?

Zadovoljen pa je bil Kobilica. Da mu je ta ponosna žena dala pogledati v srce, da sta se na mladostnih spominih srečala in — zbližala, o tem je mislil, da ne sme dvomiti več. In to je bila zanj zmaga, velika zmaga. To lažnik, sreča nesrečne, zanemarjene žene bode on, Avgust Kobilica! Kako lepo, kako romantično bode to! V glavi so mu rojile podoba za podobo, povsodi sta bila on in ona glavni osobi! Lovil je vsak njen pogled, in si ga tolmačil sebi na korist. Ona pa ga je le redko pogledala in se ponašala kakor običajno, da od prisotnih ni mogel opaziti nikdo, da je ravno nocoj bila pala iskra, katera je iznenadila Zoretovko najbolj. Nikomur se ni dalo mnogo govoriti. Jedino doktor je bil zgovoren kakor redko kedaj. Poslovili so se kmalu. Prijatelja sta krenila skupno na jedno stran, Kobilica moral je pa na drugo.

Mesec je lepo svetil. Pri sosedih so po vinogradih še brlele luči. Ni bilo še one tišine, onega miru, ki globoko mesečni noči daje ono nepopisno moč, da ti se zdi, kakor da čuješ dihanje prirode. V zraku je še bilo nekaj nemira kakor skrivno šepetanje ljubečih se, in tam med drevjem se je oglasil kos, in kmalu utihnil, kakor da tudi on sanja o radostih svetlega dne, o solnčnih hribih in dolinah, kjer tako

veselo letajo in prepevajo drobne ptice. Morda je pa utihnil kos in poslušal pesem slovenskega mladeniča tam pri onem vinogradu, ki poje, da se daleč razlega:

Bom šel na planin'ce,
Na visoke gore . . .

Kako mило doniš, slovenska pesem, od gorice do gorice, od vasi do vasi, kjer koli prebiva slovenski rod, dejal je Dušan, doniš doli preko Sotle, in se zlivaž z bratsko pesmijo, doniš

gori čez visoke planine med svoje brate, kateri tebe, draga pesem, niso pozabili v najhujših časih. In ravno sedaj budiš jih zopet, bodriš jih z novo silo, daješ moč in pogum nam vsem. Ti si bila glasnica našega prebujenja, ti nas spremljaš in dovedeš do zmago.

— Nepoboljšljivi idealist, dejal je doktor, kaj se ti sanja? Ne pesem, mari delo nam pribori zmago, če jo pribori. —

Ruske drobtinice.

Съ міру по ниткѣ, голому рубаху

Kupčija evr. Rusije z inozemstvom od 1. januarja t. l. — 1. julija t. l. bila je taka: tovarov so odpravili na 326.640.090 rub. (lani 308.987.000 rub.) Dopeljalo pa se je iz inozemstva ta čas: 188.580.000 r. (lani 179.000.000 r.) Tudi zlata in srebra se je pripeljalo veliko več nego odpeljalo.

Finančno ministerstvo izdeluje načrte za ustrojstvo, odnosno dovoljno pomnoženje trgovskega brodovja. Tako menijo, da ne bode treba več plačevati tujcem drago za prevoz ruskih tovarov.

„Svjat. sinod“ in z njim vsa duhovščina odlikuje se sedaj, ko ljudstvo mnogo strada, z mnogovrstno pomočjo: nabira darove td. tako, da čę opisi hvaležni priznavajo, da si duhovščina služi itudi za bodočnost trajen spomin narodne hvaležnosti.

Bali so se, kako bodo polja jeseni zasejali. Vendar so družni napori vlade in društva dosegli, da se je setev skoro povsodi dobro končala. Jako plemenito so v obče postopali veliki posestniki — aristokratje: darovali so kar cele vagone žita za seme.

Solodóvnikov je podaril 400.000 rub. in sicer 200.000 je da mosk. vseučilišču, 200.000 pa mosk. konservatoriji

Izdelana so pravila: „Всерос. соединеное благотворительное Общество Синяго Креста“. Zadača je društvu, da pomaga pri vsaki narodni bedi, na pr. pri velikih požarih, pri gladi itd. To društvo se ima ustanoviti nekaj tudi na sredstva, ki se dobé tako, da bodo uže sedanja dobrodelná društva žrtvovala del svojega imetja novemu občemu društvu.

Da se po možnosti odyrne glad, delajo vlada, zemstvo in društvo v tem smislu, da se hitro preskrbi delo onim, ki so zaslúška najbolj potrebni, pa se, se ve, čuvajo, da bi del ne dobivali taki podjetniki, ki bi jih vršili s svojimi ljudmi, pa bi potrebni ostali brez zaslúška

Ukazom 28. julija prepovedan je bil izvoz iz Rusije rži, ržene moke in vsakovrstnih otrob jedino za to, da, kakor pravijo „Mock. Бѣд.“, se ne dopusti ljudstvo ne le do glada, temveč niti ne do najmanjše nužde (potrebe) v vsakdanjem krogu.

Ruskim samostanom se je večkrat očitalo, da se po njih pase lenoba. Sedaj pa so postali samostani većinomá pravi vzori za okolice glede dobrega gospodarstva. Tudi gospodarska orodja in stroje širijo samostani med kmeti.

Ministerstvo presoja načrt novega parobrodnega društva katero bode imelo glavno zadačo v tem, da bode prevažalo tud to, kar so do sedaj prevažali za Ruse londonski in hamburški parobrodi. Odpade torej tudi to posredstvo Društvo bode imelo osnovne glavnice 6 milijonov rubljev, razdeljeuih na 12 tiseč delnic po 500 rubljev.

V Rusiji mislijo ustanoviti, da bodo za železnice morali rabiti konservovane (impregnovane „špale“ Schweller), da se prihrani lesa, katerega v Rusiji samo za nekonserovane „špale“ potrebujejo na leto 15.000 desjatin gozda (za 13 milijonov špal).

Kmalu se ima ustanoviti na vseh železnicah zdravniška služba. Vsaka železnica bode imela svoje zdravniške in zdravilne oddelke. Kjer so središčna uprava, delavnice ali železniške učilnice: povsodi ima biti bolnica na 15 postelj.

Razven tega bode na vsakih 150 vrst železnic posebno zdravilno mesto. Posamični zdravnik ne bode imel okraja večega od 500 vrst.

Ruski rubelj pada. V Berlinu je dopisniku „Mock. Бѣд.“ pojasnil to neki banker, da pada radi visoke cene na rž. „Vi ste podražili rž, mi pa potiskamo rubelj in tako jednačimo cene“. Drugi pa mislijo v Berlinu, da rubelj znižujejo sami — Rusi in zakaj? Pri visokem tečaju se je bil izvoz ruskih tovarov jako zmanjšal, ruska obrtnija je torej trpela škodo, a nemška je lahko uvaževala svoje izdelke. Pravijo torej, da so v Petogradu začeli poniževati rubelj — na korist ruskega obrta.

„Сѣтъ“ govore o Francozih veli, da so Rusi v ta dva tedna, ko so Francozje bili v Rusiji, okrepčali se na duhu. Početkam 18. stoletja bili so Nemci v Rusiji dobili v roke upravo in šole. „V šolah se je sistematično širilo versko ravnodušje, katero je strašno škodilo Rusiji. Nemški nacionalizem na ruskih tleh spremenil se je v državnem krogu — v nihilizem, v cerkvenem pa v študizem. V prvem slučaju zanikuje se država, v drugem pa cerkev“.

Neki A. P. opredeljuje v „Ruskem Vestniku“ (za april t. l.) kot glavne vzroke selitev kmetov: 1) ker imajo malo zemlje, ko se je ljudstvo podvojilo po oslbojenju (1861). 2) ker so se cene na zemljo povišale vsled grajanja železnic, 3) ker se je kmetsko gospodarstvo še slabo t. j. premalo intenzivno, skoro brez vrtnarstva itd., 4) ker ljudstvo kaj rado sliši pravljice, ki jih pripovedujejo sebični agentje, o nekem raju na zemlji, kjer bi človek živel malone brez dela. Iz vseh teh vzrokov je glavni — „malo zemlje.“ Povprečno ima možka glava 4 desjatine zemlje, a časi tudi le 2 desjatin (v Kijevski gub.) in sicer tu, kjer je veliko ljudij (v poltavski, kijevski, podolski, tulski njaremski in orlovski guberniji) Ali Ruslja ima veliko državnih zemelj (73.470.274 desj.), iz katerih se da napraviti 4.591.892 naselbinskih delov (po 16 desj. na „dušo“). Naposled pravi A. P., da bi tako preseljevanje bilo najbolje sredstvo proti Nemcem, ki uporno hočejo osvojiti ruski jug in zapad.

V 225. št. „Mock. Бѣд.“ govori A. Rozanov ob evropski kulturi, in kako se Rusi odnašajo k nji. O slavjanofilstvu, pravi, da je bila vedno ideja mnogih izbranih umov, ter se jej je vedno protivila velika večina omikanega društva. Zato se je vedno kritično držalo glede svojega učenja. Zato je to učenje tako organično, s čimer se pa zapadniki ne morejo ponašati.

Oni nimajo dela, kakor je na pr.: „Россія и Европа“ itd. Dela Leontjeva so najnovejši vir razvijajočega se slavjanofilstva

L. govori mnogo britkih resnic ruskemu razumništvu zapadnega mišljenja. Leontjev dokazuje, da zapad res gnije, in da se slovansko počasi razvija v svoj kulturni tip. Zgodovina je Leontjevu red dvijočih se (dvigajočih se) in padajočih bioloških procesov. Po franc. preku-

ciji, trdi Leontjev, zblizujejo se stanovi, dežele gube v državah, a te države zlivajo v jedno skupino evropskega človeštva — brez notranje organizacije. Osebe človeštva so potem jedina svrha zgodovinskega življenja.

Ogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani je pri-
trdila nasvetu, da hoče skupno s c. kr. kmetijsko družbo in
drugimi faktorji prirediti občno razstavo *poljedelsko in obrtno*.

V Istri kaže volitev volilnih mož za izpraznjeno
mesto jednega državnega poslanca, da italijanska stranka
postopa z največjo brezobzirnostjo in neslišano samo-
voljo. Došlo je celó do tega, da je jeden in isti človek
volil po 13 krat, a takih ljudi je bilo več. Volili so
mladoletni, taki, ki nimajo prava itd. Vse to je bilo
čitati brzojavno po raznih listih in tudi to, da je drž. posl.
Spinčič obširnije brzojavil grofu Taaffeju o teh neza-
konitostih. Na več krajih so vendar prvotne volitve
uničene, in bo treba zopet voliti. List „Indipendente“,
znan kot prvi irredentovski časnik v Trstu, je pohvalil
tako postopanje kot patrijotičsko. No pojem o njegovem
patrijotizmu je uže davno znan; vprašanje je le, kakó
hočejo patrijotizem razumevati drugi krogi. Slovanskim
poslancem se kopiči zopet gradivo za interpelacije in
razpravljanje istrskih razmer.

Slovenskih posojilnic, kakor kaže poseben „Letopis“,
ki smo si ga izposodili, bilo je do konca 1890. leta 47 in
sicer 12 na Koroškem, 13 na Kranjskem, 4 na Primorskem
(sedaj še 1 v Pulju, in 1 oživi kmalu v Trstu. Op. ured.)
18 na Štajerskem. 17 jih je z omejenim, 34 neomejenim po-
roštvom (zavezo Haftung). Zadrúžnikov vseh posojilnic
skupej je bilo 19812, denarnega prometa skupaj za 893077 gl.
Pristopnine in deleži znašajo 390680, hranilne vloge pa
3.862.331 gld. Posojil je bilo 4.116.228 gld. Gotovine je
bilo 126.165 gld., naloženega denarja pa 296.821 gld. Davka
s prikladami so plačale 5195, neposrednih pristojbin pa 2263
gold. Upravni stroški 22133 gld. Rodoljubi pri mnogih po-
sojilnicah poslujejo brezplačno, da se zmanjšajo stroški. Čisti
dobiček je znašal 58123 gld. Več tisoč se je podelilo v
dobre namene. Zadrúžnega zaklada imajo vse posojilnice
248.785 gold.

Poleg posojilnic je tudi „Zveza slov. posojilnic“; njena
pravila so se popravila in so bila potrjena 24. nov. 1890.
Ta „Zveza slov. posojilnic“ ima namen, da pripomaga po-
sojilnicam slovenskih pokrajin k uspešnemu razvoju. Njen sedež
je v Celju; njen predsednik je drž. poslanec Mih. Vošnjak,
ki je največ storil za osnivanje in pospeševanje slovenskih
posojilnic, in ki neprestano pomaga osebno in pismeno rodo-

ljubom, ki namerjajo snovati novih, kakor se vidi, toliko
vspešno delujočih posojilnic.

Slovansko pevsko društvo v Trstu, katero je imelo
občni zbor 18. t. m., ima sedaj naslednji odbor: Dr.
prof. Karol Glaser, predsednik; Jos. Abram, podpred-
sednik; Kiferle Ivan, tajnik; Mikota Julij, blagajnik;
Masnec pl. Josip, arhivar; Čargo Ivan, nadzornik pevskega
vaj.

b) Ostali slovanski svet.

Neposredne državnozbornske volitve tudi za kmečke
občine so predlagali v državnem zboru Mladočehi. A
Poljaki so proti temu, ker se bojé izgubiti gospodstvo
nad Rusi v Galiciji. Nemška levica s pl. Plenerjem na
čelu pa bi Poljakom rada privolila, da bi ostalo v Ga-
liciji po starem v tem pogledu. Takó trdna so načela
„liberalnih“ Nemcev in jednako „liberalnih“ Poljakov.
No, na Kranjskem imajo glasilno in zastopnike, ki goré
v ljubezni do plemenitih Poljakov.

Dr. Vašaty je v drž. zboru v novem zasedanju
govoril tudi češki, a pritožil se je, da njegovega govora
ni v stenografskem zapisniku. Predsednik, kakor v
proštem, je tudi v sedanjem zasedanju odgovoril, da se
stenografuje le *nemški*. Večina je k temu molčala. Ako
se nahajajo take večine v načelnih vprašanjih, ni čudo,
ako se uzakoni polagoma nemški kot drž. jezik. Ako
se ne protivijo dejstvom, je največja nedoslednost, ako
kažejo navidezno formalno nasprotje v jedni in isti
stvari.

Češka jubilejna razstava se je zatvorila slovesno 18.
dne oktobra. Ta dan je obiskalo razstavo še 75.544 oseb, ki
so plačale. Skupno pa je bilo ves čas 2.434.887 plačujočih
obiskovalcev; takih pa, ki niso plačali, bilo je, kakor sodijo,
ves čas najmanj 600.000. Torej je obiskalo to deželno raz-
stavo najmanj 3 milijone ljudi; toliko obiskovalcev ni imela
še nikdar nobena deželna razstava.

K slovesnemu zatvorenju je prišla odlična raznovrstna
gospoda. C. kr. namestnika grofa Thuna je občinstvo pri
dohodu z navdušenjem pozdravilo. Posebna deputacija raz-
stavnikov mu je izročila prekrasno napravljeno addresso, na
kateri je več nego 2000 podpisov razstavljalcev. Namestnik
je v resnici podpiral to velikansko in srečno podjetje od
začetka do konca. Rekel je: „Dala je razstava svedoštvo o vred-
nosti in razvitku domačega dela. Naj bi obrodila ugodnosti na

korist in blagor temu domačemu delu". Lepo je govoril Praški župan dr. Šolc, rekši med drugim: „Završujemo 156. dan deželne jubilejne razstave. Ločimo se z žalostjo od tega dela, za katero si je pridobil izvrševalni odbor jedno najznamenitih zaslug, kajti on je z neumorno marljivostjo in energijo, z naporom vseh sil odstranil zapreke političke in naravne, ki so se stavljale na pot temu delu. Na čelu teh mož je stal grof Zedwitz, predsednik izvrševalnega odbora, kateremu izrekam najtoplejšo zahvalo kraljevskega mesta Prage. Velike so zasluge izvrševalnega odbora. Razstava v Pragi je zasvedočila, da, kakor Betlehem ni bilo poslednje iz mest židovskih, Praga ni poslednja iz glavnih mest srednje Evrope. Praga je pokazala ob ustavi svojo privlačljivost za ves svet. Izvrševalni odbor je tudi dokazal, da češko delo se je osvobodilo od tujega vpliva, da se moremo s svojim delom ponašati kot kulturni narod. Ta odbor je razgrnil zastavo naše gospodarske in obrtne nezavisnosti. To delo bode živelo dalje. Trgovina, industrija in obrt najdejo s to razstavo novo pot na tuje. Naj torej pri sklepu leti moj pozdrav iz Prage na vse vetrove Češke, na vse kraje Morave in Silezije. In naj vam ta razstava, kakor vaša mati po završenem delu, kliče: O liče český, budiž ratolistkou rostoucí podél vod, budiž ratolistkou rostoucí nad zed', a mužů Tvých at' je bez počtu".

Predsednik grof Zedwitz se je zahvalil Pragi, da je podpirala razstavo takó znatno in sprejemala s pravo gostoljubnostjo dohajajoče goste, potem vsem korporacijam krajnim, okrajnim in regionalnim, trgovinski zbornici Praški, Budejeviški in Pilzenski, društvom in korporacijam. Zahvalil se je tudi žurnalistiki domači in zunanji, katera je prijazno govorila o razstavi.

Podpredsednik glavnega odbora, predsednik trgovinske zbornice Šebor je rekel med drugim: „Naša velika in mala obrtniža, naši obrtniki so z razstavo neoporečno dokazali, da so na višini časovih potreb, in da imajo častno mesto v svetovni konkurenciji. Trgovina dobi pri nas novo spodbudo, sosebno še s tem, ako se ustanovi trgovinski muzej za eksportovanje. Delati pa nam je potreba dalje po geslu cesarja in protektorja z neumorno vstrajnostjo in vso gorečnostjo na čast in v blaginjo našega naroda, na čast naše drage domovine in vse države.“

Ces. svetnik Jahn se je spominjal tudi posebnega dejstva, da je češka mladina mnogoštevilno obiskala razstavo ter njej podelila ravno s tem poseben značaj. Potem je opominjal: „Vse za domovino in narod, vse za blaginjo in srečo narodovo, vse za njegovo materialno in kulturno osvobodjenje. In s tem geslom kličem ob ločitvi k novemu delu, novim trudom, novemu stremljenju za popolnjevanjem domačega proizvodstva in pospeševanja materialne blaginje češkega naroda. Na zdar!“

Deželni nadmaršal knez Jurij Lobkovitz pa je rekel: „Z današnjim dnem je neslutjeni, popolni, kolosalni uspeh deželne jubilejne razstave završen — dela, katerega se bode ves narod še dolgo spominjal s ponosom. S to razstavo smo

dokazali, da z združenimi močmi in s trdno voljo moremo izvršiti prava čuda. Pred vsem svetom smo dokazali, *nad kakimi duševnimi in gmočnimi silami razpolaga naša domovina, dà, z razstavo smo se šele naučili spoznavati sami sebe*. Zahvalo izrekam v imenu cele kraljevine češke. C. kr. namestnik je tudi dokazal, da izpolnjuje vladino zadačo najbolje oni, ako je zvest sin dežele. Potem se je zahvalil v navdušenih besedah še cesarju in njegovemu bratu, ki sta počastila oba to razstavo s svojim obiskom. Ko so zaklicali trikratni „Slava“, je isti dež. nadmaršal zatvoril razstavo.

Polno ginljivih prizorov je bilo poslednji dan na razstavi, takih prizorov ni videla še nobena razstava. Ni bilo še naroda, ki bi bil z večjo ljubeznijo žrtvoval se za jednako podjetje in storil vse, da bi se izvršilo srečno, kakor se je to posrečilo s češko jubilejno razstavo. Ona ostane po besedah g. Šeborja: „mogočen, neizbrisen moment kulturnega in gospodarstvenega razvitka češkega naroda.“

No, ostali Slovani pritaknejo, da ista razstava ostane tudi neizbrisen moment v razvijanju širše narodne zavesti slovanskih narodov v obče. Kulturna zgodovina Slovanstva izvestno zabeleži ta moment najpoznejšim rodovom tega plemena. Previdnost pa, katera spravlja Slované vedno bolj na poprišče, podeli v njih razvojni zgodovini mnogo, mnogo takih momentov!

Hrvaška razstava se je zatvorila dejstveno 14. dan oktobra, formalno pa 15. oktobra. Dva meseca je trajala; za te dobe jo je obiskalo 430.400 oseb, ki so plačale; 300.000 vstopnic pa je bilo brezplačnih. Skupnih dohodkov je 57.000 gold., mnogo več, nego se je računilo, in bode menda okoli 30 tisoč preostanka.

Izložbo je zatvoril predsednik izvršnega odbora L. pl. Vukotinić. Nazdravil je odsotnemu predsedniku gospodarskega društva gospodu Gjurgju Jelačiću. Potem primerja z izložbo seme, katero pade na plodovita tla. „V složnem rodu našem stoji, da nosi zdrav plod“. Načelnik dr. Amruš pravi: „Pravom se zove izložba jubilarna, jer slavi ponajprije 50 godišnji sad zaslužnega društva, a i zato, jer slavi radinost, muku i vještinu miloga našega naroda hrvatskoga. Znamo dobro, kakove so bile prije gospodarske prilike našega naroda. Znamo *zadruga, nu ukinućem zadruga* nastade individualno (zapadništvo! Op. ur.) gospodarski i ekonomski život, a gospodarskomu društvu imamo zahvaliti, što je i ono tako blagotvorno u tom smislu djelovalo. Tom zgodom budi mi dopušteno, sjetiti se onoga, koji je to društvo stvorio, uzoritoga gospodina nadbiskupa i kardinala Haulika“. Potem se zahvaljuje vsem, ki imajo zasluge za izložbo, pristavivši: „A zahvaljujem ko- nečno celom hrvatskomu narodu, koji je pokazao i nama i stranomu svijetu plodove svoga umienja i napora, plodove svoje kulture. Živila Hrvatska!“ Na izložbenem banketu se je slavila misel, da se je priredila razstava, katera je našla v hrvaškem narodu živ odziv. „A posljedica te zamisli je djelo, kojemu se danas divi cieli hrvatski i mnogi strani narod, i kojega uspjeh je ove nas obradovao. No mnogo veća od materijalnog uspjeha te izložbe i njezinog vanjskog sjaja je

nutarnja vrednost i moralni uspeh, koji je hrvatski narod postignuo ovom izložbo i to vlastitom duševnom snagom i vlastitom sviešču, i koji mu je pribavio najveće priznanje pred celom civilizovanim svetom". Zastopnik Fr. Folnegović je hvalil slogo in ljubezen strank, katere so povzdignile do take vrednosti razstavo. Nazdravljali so še drugi slogi, izložitelj, novinarjem, Zagrebu, središtu Hrvatske, itd. Takó so tudi na Hrvaškem zadovoljni in srečno zatvorili izložbo. Ta izložba razkrila je, da je v hrvaškem narodu ohranilo se še mnogo svojstvenega slovanskega duha, in da ta duh deluje sedaj tudi po šolah. Mi menimo sosebno umetno obrtnijo raznotere obleke in noše ženske in možke. Hrvatska izložba je pokazala na to stran bogastvo vsaj po množini, kakor nobena druga razstava. O tem bomo mi še govorili, a poudarjamo, da je največ vredno to, da narod zunaj mest še sedaj nosi stari krog, možki, kakor ženske krasijo svojo obleko s starim lišpom po davnih, pristno slovanskih motivih.

Nam je s slovanskega stališča vse jedno, ali si prisvajajo Hrvati ali pa Srbi te tradicije, ki so še prava živa starina, in smo veseli, da živé med njimi!

Na češkem vseučilišču v Pragi je dobil tudi bogoslovski oddelek svoje profesorje, kateri začnejo predavati takoj na ta zimski tečaj. Imenovali so se le ti, katere je želel Praški nadškof.

Pomnik mistra Jana Husi v Praze. Odbor za postavljenje spomenika je razpisal konkurs za češke umetnike z navadno anonimnieto do 3. decembra 1892. Skupni zalog za spomenik je 100.000 gld. Cene za načrte so tri: 1500, 1000 in 800 gold.

Za narodopisno razstavo češkoslovansko, katere bode l. 1893 v Pragi, ustanovil se je uže „povšechny program". Glavni odbor deluje na vse strani, da bi se srečno zasnovalo tudi to po nameri znamenito podjetje.

Anton Dvořák, češki slavni sedaj prvi slovanski skladatelj, pojde v Ameriko, kjer bode v Čikagi vodja glasbenemu zavodu.

Avstrijski državni proračun za l. 1892. Skupne potrebe so proračunjene na 584.620.378 gld., skupna pokritja na 585.238.262 gld., torej bi se kazal preostanek 617.884. Finančni zakon za l. 1891 pa je kazal stroškov 564.863.027 gld., dohodkov pa 568.375.521 gld., torej preostanek 3.522.494 gld. Za leto 1892. je namenjeno ministerstvu za prosveto in nauk 23.271.077 gld., več od lanskega leta za 596.146 gld. Kako majhen je ta znesek proti skupnim stroškom!

Ogerski državni proračun za l. 1892. Skupni stroški: 395.340.911 gld., skupni dohodki pa: 395.353.936 gld., torej preostanek: 12.996 gld. Ministerstvu za nauk in prosveto je odmerjen: 7.607.204 gld. Ali 313.149 gld. več od lanskega leta. Tu je primera za isto ministerstvo še neugodniša nego v Cislitaviji.

„Nordmark". Nemci severne Morave so na posebnem shodu v Šumberku sklenili ustanoviti društvo „Nordmark" s sedežem v Opavi. Namen mu je, „braniti" Nemce proti

Čehom! Delokrog je še bolj razširjen, nego proti Slovencem; ustanovljene in delujoče „Südmark".

V vsakem kraju, v najmanjših vaseh in selcih se osnujejo odbori, ki bodo skrbeli za dohodke novemu društvu; najubožniši seljak naj bi žrtvoval za društvene namere vsaj po 20 kr. Iz tega je zopet razvidno, da nemški nacionanci se podvižejo, da bi ustvarili „čisto nemška ozemlja"; delujejo sistematiški, Slovani pa jim sledé, kedar je uže prepozno!

O slovanskem kongresu, ki naj bi bil l. 1892. v Pragi, spregovorila je najprej „Галицкая Русь". Najbolje bi bilo, ko bi Slovani malo govorili na to stran, pa več storili in ne poštevali Poljakov, kateri, kjer so deležni, ne vplivajo dobro in ne učinijo nič dobrega v interesu Slovanstva.

Rusija in Italija. Ruski zunanji minister pl. Giers je bil v Italiji. Sešel se je z ministrom di Rudinijem; oba sta bila potem pri kralju. O pomenu tega nenavadnega shoda se razgovarjajo različno; prijatelji trojne zveze se bojé, da bi se ne nagnila Italija proti Franciji.

Slovanska knjigarna v Lipsiji se je zasnovala ter ima namen, civilizovani svet seznanjati s književnostjo raznih slovanskih jezikov. Knjigarna bode izdajala slovansko bibliografijo, najprej „Novosti ruskoj literatury", potem poljske in češke. Tudi dopisovala bode v teh jezikih. Hoče služiti tudi pisateljem, kateri želé priobčevati svoja dela v slovanskih jezikih ali taka dela v nemškem jeziku, katere se dostajajo slovanskih narodov in zemelj. Umevno je, da hoče posredovati za literaturo vseh slovanskih narodnostij. To bi bilo torej prvo podjetje te vrste, in je le želiti, da se vzdrži kajti Slovani so na to stran jako na slabem, brez vsake organizacije. Adresa na to knjigarno, ki pošilja imenik novih literarnih del na željo brezplačno, je: „Slavische Buchhandlung (Librairie Slave), Leipzig, Kohlgartenstrasse 35.

O madjarizaciji. „Nemzet", madjarski praviteljstveni organ, progovorivši on dan o madjarizaciji naseljenja Ogerske dotaknil se je tudi tako imenovanega „narodnostnega zakona" ter je med drugim pisal: „Sovragi Madjarjev, domači in zagrančni, storé dobro, ako se sprijaznijo s tem neobhodnim zlom, da Ogersko sočestvuje izključiteljno za Madjare, in da ono okončateljno mora pomadjariti se". — Mi pa osmeljemo se misliti, da živo likovanje v tem, kakor da je „to zlo" — „neobhodno in neizmerno" — bode vendar le prezgodnje. Bog ni namreč stvaril Slovaka, Srba, Romuna za to, da bi oni zaradi udovoljstva Madjarjev izčezli (izginili) z lica ogerske zemlje! Slovani bili so na Ogerskem pred Madjari, — in oni bodo tam morda tudi posle njih.

„Ogerski zakoni", tako je prodolževala omenjena gazeta, za celo tisočletje, do 1868. leta, niso znali nacionalnosti: ne slovaške, ne srbske, ne romunske, ne nemške in po takem niso znali tudi nikakih privilegij. Vsak državljanin ogerskega kraljestva, katere koli narodnosti, štel se je v smislu zakona Madjarjem, — in ni jeden ni imel več pravic od drugega, kajti zakon znal je samo „jedinstveni celi madjarski narod".

Na to moremo prosto odgovoriti: to je laž, prosta madjarska laž. Starejši zakoni govoré vsi o raznih plemenih naseljujočih Ogersko — ne izključujoč ni samih Madjarjev. Beseda „Hungarus“ označilo je kakor ogerskega Madjarja, tako tudi Slovaka, Srba, Romuna i. t. d. — O jedinstvenem celem madjarskem narodu stari zakoni ničesar ne govoré in ne znajo. Govoré o jeziku, ni se upotrebljala beseda „hungarica lingua“ v smislu madjarskega jezika, — temuč govorilo se je „madjarus, lingua madjara“. Ogerskega jezika ni, kakor ga ni avstrijskega, — pač pa so ogerski jeziki, to je ti, na katerih govoré na Ogerskem. Ljudevit Košut ni hotel znati narodnostij, temuč samo „jedinstveni celi madjarski jezik od Karpat do Adrije“. No s tem izvalil je on veliko nesrečo na vse kraljestvo, in kedar je on uznal in priznal, da Ogersko naseljujejo tudi drugi narodi, razen Madjarjev, ni več mogel popraviti svoje pgreške, kajti bilo je uže prepozno. Vendar ne more se o njem reči, da je popolnoma ignoroval nemadjarske narode, za čimur stremi dan danes ogersko praviteljstvo, kajti on je našel možnim, pomestiti na svojih bankovcih nadpise stojnosti (vrednosti) na vseh jezikih, naseljujočih Ogersko narodov. Njegovi inkulari, po istem njegovem ukazu, prevajali so se na vse jezike Ogerske, dà, on sam je prekrasno vladal slovaškim jezikom, ki mu je bil rodnim jezikom, kajti Košut, v svojo in v nesrečo drugih, ni bil drugo, in ni drugo, nego slovaški renegat, ne gledé na to, da ga smatrajo „elso magyar“ — prvim Madjarjem.

„Z 1868. leta“, nadaljeval je „Nemzet“, — nastala je promena. Takrat sozidali so „narodnostni zakon“, kateri po svojej vrsti ni nič drugega, kakor prvo priznanje tega, da prebivajo na Ogerskem narodi. Skoro celo tisočo let za nacionalnosti ni bilo podobnega prava, sankcionovanega zakonom“. — No takrat, odgovarjamo lahko, ni bilo madjarskega državnega jezika, takrat, in zlasti od 13. stoletja dalje upotrebljal se je jedino latinski jezik.

Koncem očita „Nemzet“ Nemadjarom neblagodarnost k madjarskemu narodu in pravi, da praviteljstvo in zakonodateljna sistema soperničata v tem, da bi ugodili nacionalnostim“. — Do tega ni dovedel uže Madjarjev šovinizem! „Nemzet“ piše take stvari, ne da bi ga občila rudečica od sramote. Da soperničate, no samo v tem, kako bi čim prej možno proglotali nemadjarske narode; in mi srčno želimo Madjarjem, podvrgnoti se takej ljubezni, kakoršno oni darujejo tako nujno nemadjarskim narodom. L.

Račun pruske kolonizacijske komisije. Iz računa pruske kolonizacijske komisije, ne davno izišlega, je vidno, da je ona v koncu 1890. leta priobretla (pridobila) 82 večih graščinskih imen ali pomestij, bivših poprej vlast poljskih pomeščikov (graščakov). Iz teh je 42 pomestij uže razmejenih, 33 je pa okončateljno zaseljenih nemškimi kolonisti. Takó je narastlo število nemških kolonij na vse strani. Poljska sela; Sablanovo, Goljnik, Bobrovo, Kijevo, Bukovec, Jejčinki, Neveř, Lipuž, Komorovo, Mihaljča, Svinjarji, Sokolniki, Slonskovo, Gurečki, Lubovo, Imelniko, Jaroševo,

Runovo, Jodjin, Ustaševo, Jablonovo, Čevojevo, Žerniki, Bogunevo, Bojtehovo, Lovencice, Ostroviti, Sadlegošč, Bengerki, Kačanovo, Ruhočin, Lipa, Kobisevo, Kujava in Kopašin zdelala so se izključiteljno nemškimi. Vse te nove kolonije polučile (dobile) so posebna nemška nazvanja, in od prejšnjih poljskih prebivačev ni ostalo ni sledu ne. Vrh tega v vseh teh kolonijah odprte so uže nemške šole, in zidajo se velikolepne evangelijsko-luteranske cerkve. Ne smotré na take gubiteljne mere, napravljene k okončateljnemu izkorenjenju in uničenju poljskega in zajedno rimsko-katoliškega duha, Poljaki prodolžujó družiti se z Nemci in k njih udovoljstvu ne nehavajo napadati onih Slovanov, od katerih jedino bi jim priti moglo spasenje. L.

Poljaki na Ruskem. V dan godu Gospodarja imperatorja t. l. vršila se je v Varšavi otvoritev predstavljenj v novo-sozidanem poljskem gledišču. Ruska državna blagajna potrošila je na ta teater jeden milijon dvesto tisoč rubljev! Podobne milosti niso dosegli in gotovo ne čakajo je poljski teatri ni v Galiciji ne, kder, kakor izvestno, vlast (oblast) počiva v rokah samih Poljakov. Praviteljstvene subside ne dobiva ni poznanjski teater, ne smotré na to, da se nemškeje kulturi ničesar ni bati od take zopernice, kakoršna je poljska kultura. Obilne milosti posipale so se samo na poljski teater v Varšavi. On na okrajni ruske države javlja se sredotočjem, v katerem najde blagodarno pribežališče poljsko-nacionalna muza. Faktom ostaje, da rast poljsko-nacionalne stvari obuslovljiva se ruskoj desnicoj, — in vendar — trobijo čifutski listi in za njimi strastni naši latinizatorji v jeden rog, kako tlačijo Moskvičani dan na dan poljski element. — Lice-meri! — L.

V Belemgradu se postavlja nov vodovod; pri tej priliki poderejo vse stare studence; le jeden puste zaradi njegove historijske važnosti. To je studenec imenom „Četurlije“. Pri tem studencu se je začel prvi boj med Belgrajskimi prebivalci i Turki leta 1862., in to zavoljo jedne posode, katero je razbil srbski deček jednemu Turčinu. Turčin ubije dete, Belgradčani Turka, in boj je bil gotov, Turki bombardujejo Belgrad in leta 1867. morali so zapustiti Turki Srbijo, Belgrajsko starešinstvo je tudi odločilo, da se na tem mestu podigne pomnik, ki se odkrije 17. aprila 1892., pri priliki proslavljanja 25letnice predaje Belgrada. Z.

Preseljivanje galiških Rusov v Rusijo narašča poslednja leta vedno bolj. Težko življenje v domovini jih sili, da si iščejo pribežališča v sorodnem jim po duhu in veri kraju; — a v svojej nadi se preseljenci tudi ne varajo, kajti ruska administracija jih radostno sprejemlje in jim odločuje zemljo v obdelovanje. Mnogo preseljencev se je naselilo, z dovoljenjem ministerstva notranjih del in vojnega, v Volynskej guberniji, v Holmsko-Varšavskeje eparhiji, v Černomorskem okrogu, Turkestanu in Zakaspiškeje oblasti. Preseljujejo se pa ne samo preprosti ljudje, ampak tudi duhovniki, kateri dobé v Rusiji po ukazu sv. sinoda tudi službo. Večina preseljencev je od Levova in Tarnova, a tudi Stanislava, Drogočiča in Sambora,

Poljakov v Prusiji se je naštelo pri zadnjem ljudskem štetju 2,454.000 duš. Razdeljeni so takó: v vstočnej Prusiji je 350.000 izmed 1,958.000 vseh prebivalcev; v zapadnej Prusiji 740.000 Poljakov med 4,224,000 prebivalci. Samo na Poznanjskem imajo torej Poljaki polovino vseh prebivalcev, dočim jih je drugod nje primeroma po majhen odlomek.

Književnost.

Slovenske pesmi za sopran, alt, tenor in bas. Uglasbil in velečastitemu Sim. Gregorčiču, slavnemu pesniku slovenskemu posvetil Hr. Volarič. Op. 7. V Ljubljani. Lastna založba. Tiskali J. Blasnikovi nasledniki. Cena 70 kr., (s poštino 75). Naročnino je pošiljati: H. Volarič v Kazani pošta Kojško-Gorica. Ta zvezek, ki obseza 9 pesmij, kaže zopet o napredku našega znanega skladatelja, vidi se, da je z veliko marljivostjo obdeloval in završil vsako teh skladeb. K najlepšim tega izdanja utegnejo spadati 5 (Gospodov dan), 6. (V noči) in sešeno 1. del 9. (Poziv k petju). Delo se samo priporoča.

Puška repetirka (Repetier-Gewehr) v vprašanjih in odgovorih s slovarčkom c. in kr. vojakom v pouk. Spisal in založil Andrej Komel pl. Sočeban, c. in kr. major v pokoju. V Ljubljani, 1891. Tisk „Národne tiskarne. Cena 20 kr. S tem zvezkom so dobili slovenski vojaki zopet nov literaren pomoček v svojem jeziku; naš neutrudni pisatelj je sam izdelal celo vojaško literaturo na slovenskem jeziku; zadoščenja dobi nekoliko pa jedino s tem, ako se naši vojaki zaresno tudi ravna po njegovih namerah, t. j., ako si pri-svoje za nje potrebne nauke in tehniške izraze v svojem jeziku. Naznanimo še, da pl. Sočeban izda kmalu tudi „Poučilo o streljanju“.

Obrtno spise. Sestavil Anton Funtek, c. kr. strokovni učitelj v Ljubljani. V Celji natisnil in založil Dragotin Hribar. 1891. VIII. + 165 str. vel. 8 in dve prilogi. Vsebina: I. Poslovna naznanila. II. Poslovno dopisovanje. III. Telegrami. IV. Listine. V. Vloge pri uradih. VI. Podatek o pošt-nih pošiljateljstvih, o kolkovih itd. itd. V predgovoru pravi g. pisatelj: „V strokovni književnosti slovenski smo dosihdob popolnoma pogrešali knjige o obrtnem spisu, katera bi rabila i obrtnim našim učnim zavodom i potrebam obrtnega stanu“. Knjigo je sestavil pisatelj po naročilu dež. odbora (Kranjskega) po danes veljavnih načelih in propisih. Na željo naučnega ministerstva je knjiga uravnana sešeno po nemški knjigi E. Ruprechta, učitelja na c. kr. drž. obrtni šoli v Belskem, vendar pa pošteva povsod slovenske razmere in potrebe. Jezik zakonitih obrtnih določil je g. pisatelj ugladil. Ta knjiga pomnožuje slovensko literaturo sešeno na leksi-kalno stran; dobro bi torej bilo, da bi jo sešeno za ta del natanko ocenili po naših listih. Kajti, kakor jo ukrenejo naši strokovni učitelji sedaj, takó ugodno ali neugodno obo-gati naš jezik. Mi nismo ogledali knjige, da bi vedeli, ali je gospod pisatelj pošteval druge in katere druge slovanske

jezike. Za tako presojevanje tudi prostora nimamo. Ali po-udarjamo z nova, da ta točka je najvažnejša, vsled katere se poviša ali pa poniža vrednost knjige v slovenski litera-turi. Mi pričakujemo ocenitve v tem smislu, in se nadejamo, da bode kritika ravno takó ugodna, kakor je bila potreba dejanska za tako knjigo. Obrtnim in obrtnonadaljevalnim šolam s slovenskim jezikom, kakor našim obrtnikom v obče, ta knjiga dobro dojde takó ali takó, in da je beseda sama po sebi gladka in umevna, zato je porok gosp. pisatelj, ki je poznan kot tak od drugih stranij. Knjiga je na trdnem pa-pirju jako čedno tiskana in kaže o ugodnem razvijanju do-mačih tiskaren. Cena vezani knjigi je 80 kr.

Pred 125 leti. Zanimivosti iz prve dobe c. kr. kmetijskega društva v Gorici. Nabral in o priliki kmetijske in gozdarske razstave v Gorici svojim rojakom posvetil (tudi izdal in založil) Ernest Klavžar. Cena 20 kr. Stvari, katere popisuje g. pisatelj, so zanimive sešeno za Slovence na Go-riškem, in se je le čuditi mlačnosti, da se ta knjižica, kakor poročajo, ni pokupila niti v toliko, da bi se približno pokrili tiskovni stroški. Sicer pa je vsebina zgodovinska, ter je knjižica še jako vredna, da se razširi med Slovenci, sešeno primorskimi. Dobiva se pri pisatelju v Gorici.

Národní tance na Moravě. Sebrali a izdali Lucie Bakešova, Xav. Běhalkova a Leoš Janáček. Sešit 2. obsehuje popis tancu: Kalamajka, Holubička a. t. d., jakož i dvou a čtyřruční klavírní upravy. V Brně 1891. Nákladem vlastním.

„*Česki Lid*“ Sborník věnovaný studiu lidu českého v Čechách, na Moravě, ne Slezsku a na Slovensku. Vychází jednou za dva měsíce ve svazku o 6 arších velkého 8° for-mátu. Redaktor části anthropologické a archeologické: Dr. Lubor Niederle, docent anthropologie na české universitě (Praha, Ječná ulica, 29). Redaktor části kulturně-historické a ethnografické. Dr. Čeněk Zibrt (Praha, Vyšehrad, na Slupi 12) Předplatné (na celý rok 4 zl., na číslo 80 kr.) přijima každé řádné knihkupectví hlavně nakladatelé: Fr. Šimáček v Praze, (Jerusalemska ulica 11.) Obsah 1. čísla: Úvod re-dakce. — České lidové vyšívání na zemské jubilejní výstave. Referuje Renata Tyršová. — Pověry a zvyky lidu morav-ského při hospodářství. Napsal F. Bartoš. — O kroji lidu slovenského (slovaškega) J. Koula. — O naši světské písni lidové. Napsal O. Kostinsky. Hroby se skrčenými kostřami v Čechách. Piše dr. I. Matiegka. Vodník (povodnji moř) v podání lidu českého. Sebral Jos. Kořtal. — Spravy o nále-zech archeologických. — Rozhled po lužické folkloristice. Napsal Adolf Černý. — Referáty o spisech. — Referáty o časopisech. — Literatura. — Časové zprávy. I. t. d. Potem mnoho slik, kakor: Vínki z okolí Turnova a Českého Dubu. Vyšívky z okolí Litomyšle a Vysokého Myta. — Slovenka v rubáši Itd. itd.

Redakcija pravi v predgovoru med drugim: U nás a pro nás v době nynější má pěstování lidové české a slo-vanské význam hluboký. Studium tímto nabyváme vedle poznání celého svého vývoje tělesného i duševního i poznání toho čím se ve svém životě ve svém kulturním vývoji lišíme

od ostalih skupin ljudov v Evropi, nabivamo poznani a pochopeñi naši narodni sveraznosti" . . . Uredništvo nadalje poudarja potrebo narodoslavlja ali „lidovčev“ v dobi, ko se očita narodu odtujevanje od kulture slovanske, in ko nasprotniki podtikajo, češ, da to in ono si je izposodil narod od njih. „Český Lid“ bode razpravljati stvari, ki se dostajajo naroda v Čehab, na Moravi, v Sileziji, na Slovaškem; hoče prispevati k zidanju „lidovčev“ naroda českého“. Veči spisi se bodo v isti Simáčkovi založbi izdajali posebe pod rubriko: „Knihovna Českého Lidu“. To podjetje bode vodilo uredništvo „Českého Lidu“, prvi zvezek izide še ta mesec. Pripomniti je, da bo „Český Lid“ poštevati vse slovanske narodnosti in druge narode, kolikor so v zvezi s predmeti, ki jih ima razpravljati list o českem narodu. Zato bode tudi obširen „oddel bibliografský“. „Český Lid“ je podjetje načelne važnosti in bode nov biser v češki literaturi, pa tudi poleg slovanske v obče. Redaktorji in sotrudniki so veščaki, uže znanega, oziroma slavnega imena. Tudi ta list pričinja in kaže na novo dobo kulturnega delovanja in pripravljajanja. Mi „Český Lid“ Slovincem, kakor vsem Slovanom, najtopleje in z najboljšo vestjo priporočamo in ne dvomimo, da se kmalu razširi ne samo med skupnim narodom čehoslovanskim, ampak med razumnostvom vsega Slovanstva.

Полный конспект по истории русской литературы.
Съ самаго начала и до нашихъ дней. Н. Спиринъ.
Пермь 1891. II. — 127 стр.

Listnica uredništva: Gospod L . . . v Mariboru. Brošuro: „Das Parteiwesen der Slaven in Böhmen“ smo Vam poslali, pošljite nam 55 kr. za njo. Izvodov te knjižice imamo malo več; Slovenci so jo malo pokupili, dasi je in ostane še nadalje pravi katekizem vseh avstro-ogerskih Slovanov. Na Českem dobiva njena vsebina, njeno zgodovinsko razpravljajanje in nasvetovanje. zlasti od Dunajskih punkcij naprej, aktualno veljavo, in to, da niti voditelji je niso poštevati dovolj, maščuje se ravno sedaj tudi pri raznih mladočeskkih zastopnikih, vendar ne takó, kakor pri Staročehih, ki bi se ne bili pokopali, ako bi bili uvaževali glas te knjižice.

Gospod dr. . . na Kranjskem. Čudite se med drugim, zakaj ne omenjamo vsakega večega ali manjšega literarnega izdanja na Slovenskem. Nato odgovarjamo, da po pomenu našega programa bi nam bilo opustiti tudi mnogo tega, kar smo navedli doslej. Kajti ni vse ne slovensko, ne slovansko, kar se piše v naših slovanskih narečjih, a le to, kar razpravlja kako stran slovanskih vprašanj, slovanske kulture, naklada nam dolžnost, da navajamo taka dela tudi v našem listu. Iz tega razvidite tudi, zakaj tako malo priobčujemo tudi izmed drugega delovanja in vstvarjanja med Slovani, na pr. tudi z letošnjih razstav. Z druge strani nam je omeniti, da kake knjige, ki izide na Slovenskem, ne navedemo tudi zaradi tega, ker se nam ne dopošljajo, da bi ogledali sami njih vsebino. Kjer torej zasledite, da bi nam bilo omeniti kako slovensko knjigo, pa je ne omenimo, je to znamenje, da je nam niso poslali. Sicer pa omenjamo to in ono, česar bi ne storili, ko bi gledali vedno na n e t a k t n o s t kakega avtorja ali načelnštva kakega društva, katero izdava knjige na slovenskem jeziku.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 4 gld. za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Za dijake in ljudske učitelje stoji celoletno 3 gld. 60 kr., poluletno 1 gld. 80 kr. in četrtletno 90 kr. — Posamične številke se prodajajo po 18 kr. — Naročnina, reklamacije in dopisi naj se pošiljajo F. Podgorniku v Trstu, ulica Farneto št. 44.

Tisk tiskarne Dolenc — Izdajatelj, lastnik in urednik: F r a n P o d g o r n i k.

Na znanje. „Martin Krpan“ Levstikov v ruskem prevodu g. M. Hostnika („Мартинъ Крпанъ. Народный разсказъ. Переводъ съ словенскаго М. Хостника“) je izšel kot ponatis iz „Slovanskega Sveta“ v posebni knjižici. Dobiva se pri upravnistvu „Slov. Sveta“ s poštnino vred 1 eks. po 18 kr., brez poštnine pa po 16 kr. Po 5 eks. skupaj stoji s poštnino vred 85 kr., po 10 eks. s poštnino vred pa 1 gold. 60 kr. Takó nizka cena je bila možna jedino vsled tega, da so se stroški prihranili za posebno stavljenje, in pa, da je gospod prelagatelj sam žrtvoval še več, nego da bi bil prepustil prevod brez nagrade. Gosp. prelagatelj je hotel svoje delce Slovincem kar možno podariti, želež, da bi se „Martin Krpan“ v ruski obleki razširil na pravem mestu. Tej tendenciji menda ne bodo nasprotovali niti oni, ki bi videli, da hoče čitati prevod tudi kak srednješolec ali dijak. Znano nam je sicer, da so obsojevali v svoj čas našega Levstika, nismo pa še doznali, da bi bili isti sodniki izobčili tudi za vselej klasičnega njegovega „Martina Krpana“. Zanimivo je to, da „Martin Krpan“ je prvo leposlovno delo v prozi, katero se je doslej s slovenskega preložilo na ruski jezik. Naš rojak gospod prof. Hostnik je ni mogel lepše pogoditi, nego da je uvedel slovensko prozo v rusko književnost ravno z „Martinom Krpanom“. Rusko občinstvo je pa ta poskus tudi radostno pozdravilo. Kolikor smo zvedeli doslej, čitajo „Martina Krpana“ na ruskem jeziku tudi drugi Slovani z veseljem, in to kaže, da Slovani utegnejo vspešno razširjati svoja literarna dela tudi na drugem, kakor pa samo na nemškem, doslej „občnim“ slovanskem jeziku.

„Slovanski Svet“,

ki je prestopil v zadnje četletje tega leta, stoji:

za celo leto	4 gold.
za pol leta	2 „
za četrt leta	1 „

Za ljudske učitelje in dijake velja:

celoletno	3 gld. 60 kr.
poluletno	1 „ 80 „
četrtletno	— 90 „

Novim naročnikom moremo postreči še z vsemi številkami tega leta. Prejšnje letnike pa oddajemo po znižanih cenah, povprek po 3 gold. s poštnino vred.

One, kateri so nam še kaj na dolgu od poprej, prosimo vljudno, naj prav kmalu poravnajo svoje zaostanke; želimo, da bi bil ta opomin poslednji, ker imamo tudi mi velike stroške z listom, a jih nam je poravnovati sproti.

Upravnistvo „Slovanskega Sveta“.